Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, decembar 2016. - Godina XII - Broj 138 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Srićan Božić i Mlado lito!

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad (100 MHz) petkom od 14,15 sati
Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati
Radio Trend (97,8 MHz) nediljom od 12 sati
Radio Sombor (97,5 MHz) nediljom od 14 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Sombor na bunjevačkom"

Radio Sombor (97,5 MHz) petkom od 17,30 sati

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XII Broj 138; Decembar 2016.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu
Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica
Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE
direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nikola Stantić
Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić
Tehnički urednik:
Nikola Stantić
Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Ksenija Stojčić, Zvonko Stantić
Fotografija:
Nikola Stantić
Naslovna strana:
Srićan Božić i Mlado lito!
Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net
Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000
Dizajn:
Studio Trid Beograd
Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com
Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Kažu, čovik je sklon da zaboravlja. Da je tako, moglo se vidit i u istoriji Bunjevaca. Tokom obilužavanja jednog od najznačajniji datuma u istoriji Bunjevaca, Vojvodine i Srbije, 25. novembra, sićajuć se na 25. novembar 1918. godine, mogli smo i ove godine čut da su upravo Bunjevci bili ti koji su dali važan glas u stvaranju jedne nove države, koji su dali glas podrški jedne ideje.

No, nije prošlo tušta, a to se zaboravilo, i to tako zaboravilo da su Bunjevci jednostavno – zabranjeni. Iako od događaja iz novembra 1918. godine do danas nije prošo ni pun vik, Bunjevci su doživili uzdizanje, težak pad, a trenutno je u toku pokušaj nadoknađivanja izgubljenog.

Danas su Bunjevci ponovo priznati, nije sramota nazivat se Bunjevcom, nije sramota ni bunjevački divanit, a i poruke koje su stigle sa govornica potvrđivaje da u Srbiji Bunjevci imaju svoj „komad neba", misto di će se i nasmijat i zaplakat. Sa isti ti govornica mogle su se čut riči koje su kadgod izdivanili bunjevački velikani, koji se i danas možemo podsititi, da ji ne zaboravimo, da se ne dilimo, jel ćemo tako bit nerazumni ljudi, a i biće nas manje.

I dok razmišljamo o onom što je bilo, gledamo i unaprid. A nema boljeg vrimena za gledanje unaprid nego onog kad čekamo Božić, Isusovo rođenje, nov početak.

Zato svima vama želimo lipe božićne praznike, da ji provedete u srići, veselju, toplini doma, nuz najbliže, a da uđete u Novu godinu, lipšu i bolju nego ovu koju ispraćamo.

Strana 4-5

Strana 7

Strana 10-11

Strana 12

Strana 19

Strana 24

Sadržaj

4-5
Datum koji svitli
6-7
Zajedno stvarali državu
7
„Braća uvek i uvik zajedno"
10-11
Složan mozaik Srbije
12
Zadovoljni urađenim spremni za dalji napridak
16
Na početku zanimljivog puta
17
Okupile se tri generacije
18
Da se uradi još više
19
Simbol Isusovog rođenja
24
Nagrada Kseniji Vuković

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

BUNJEVCI OBILUŽILI NACIONALNI PRAZNIK – DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE

Datum koji svitli

Dan Velike narodne skupštine, jedan od četri nacionalna praznika bunjevačke zajednice u Srbiji, obilužen je svečanom akademijom u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici, nuz prisustvo visoki pridstavnika Republike Srbije, AP Vojvodine, Grada Subotice, odnosno domaćina, Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji.

Divaneć prid prisutnima, **Bogdan Laban**, gradonačelnik Subotice, je čestito praznik Bunjevcima, podsitio se istorijski činjenica koje opisivaje 25. novembra 1918. godine, te je dodo:

– Obeležavanje nacionalnog praznika Bunjevaca je prilika da se na trenutak osvrnemo na događaje iz burne jeseni 1918. godine i na vreme kada su rodoljubive težnje jugoslovenskih naroda koji žive pod ovim našom podnebljem počele da se ostvaruju – istako je Laban i nastavio:

Bogdan Laban

Igor Mirović

Zdravko Jelušić

– Bunjevci žive već 330 godina na ovim prostorima, i oni su primer da jedan narod, prolazeći kroz teška iskušenja i suočavajući se sa teškim problemima može da sačuva sebe, svoje običaje i kulturu, ako je jedinstven i ako čuva i neguje svest o svom postojanju. Svoj nacionalni identitet Bunjevci su uspeli da sačuvaju u ne baš jednostavnim istorijskim i društvenim okolnostima. U uverenju da će se ubrzati rad na standardizaciji bunjevačkog jezika, kao i da sledi postupak formalnog ukidanja odluke koja Bunjevcima, zajedno sa Šokcima, zabranjuje nacionalno opredeljenje, čestitam vam nacionalni praznik, te da vaša zajednica uvažena i poštovana još jako dugo živi na ovim prostorima.

Konačno podrška Vlade Vojvodine: Suzana K. Ostojić i Igor Mirović

Stanislava Pak Stanković

Suzana Kujundžić Ostojić

Pridsidnik Vlade AP Vojvodine **Igor Mirović** se zafalio Bunjevcima na razumivanju, jel su obilužavanje nacionalnog praznika pomirili za 26. novembar, da bi svi zajedno, 25. novembra u Novom Sadu mogli proslavit Dan Velike narodne skupštine, dan kada je Vojvodina donela odluku o prisajedinjenju Srbiji.

– U istoriji današnje Vojvodine nema značajnijeg događaja od Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i svih drugih koji su Banat, Bačku, dan ranije i Srem, prisajedinili Kraljevini Srbiji. Tog velikog dana istorija ovih prostora dobila je novi tok, bila je to istorijski dalekosežna odluka zahvaljujući kojoj smo svi danas ovde, ujedinjeni onako kako su to pre tačno 98 godina zamislili naši preci. Dva ponosna naroda, Srbi i Bunjevci, dve

grandiozne ličnosti Jaša Tomić i Blaško Rajić, dva grada Subotica i Novi Sad, odlučujuće su obeležili tu veliku istorijsku prekretnicu. Slobodarski duh Srba i Bunjevaca odigrao je ključnu ulogu u poslednjoj godini Prvog svetskog rata – kazo je Mirović i naglasio:

– Bunjevci 25. novembar slave kao jedan od četiri nacionalna praznika, a to svedoči o vizionarstvu Blaška Rajića i vašoj nepokolebivoj doslednosti i uzvišenoj odanosti zavetu velikih predaka.

O dobroj saradnji Subotice i Novog Sada svidočio je i **Zdravko Jelušić**, pridsidnik Skupštine Grada Novog Sada. Subotičanima i Bunjevcima prino je pozdrave gradonačelnika **Vučevića**, svi Novosađana i istako:

– Siguran sam da ovaj dan, jedan od četiri nacionalna praznika Bunjevaca, zaslužuje, kao što je predsednik Srbije Tomislav Nikolić najavio, da bude i državni praznik u celoj Srbiji. Dan Velike narodne skupštine sigurno jeste dan u kome je doneta jedna od najvažnijih odluka u istoriji srpskog naroda. Moramo i danas, skoro 100 godina kasnije, da se divimo vizionarstvu, odlučnosti, ali i jedinstvu delegata Velike narodne skupštine. I sa ove distance moramo da naglasimo koliko je to bilo vizionarski i kako je to ostavilo posledice na nas koji živimo danas u Vojvodini i Srbiji.

Izaslanica pridsidnika Republike Srbije **Stanislava Pak Stanković** divanila je o naporima aktuelne vlasti da niguje bogatstvo različitosti, a u svom obraćanju je naglasila:

– Ponosni smo na ono što su naši preci učinili, Srbi i Bunjevci zajedno. Ono što su oni učinili omogućilo je nama da živimo u miru i slobodi, da budemo ponosni. Uverena sam da smo dostojni naših predaka i da ćemo sa teškim radom i naporom uspeti da iznesemo sve ono što su nam ostavili u nasleđe.

U obraćanju Bunjevcima izaslanica pridsidnika **Nikolića** je podvukla:

– Dragi moji Bunjevci, budite posebni, razvijajte svoju kulturu, jezik, sve ono što vas čini jedinstvenim. Mi mi ćemo vas podržati. Ne moram da podvlačim koliko vas predsednik voli i podržava. Čestitam vam vaš veliki praznik, ponosna što ste sa nama toliko godina, što delite sudbinu Srbije, delite i dobro i loše. Lojalni ste građani Srbije, niste nas nikad izneverili, i sigurna sam da će tako biti i narednih 330 godina.

Pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **Suzana Kujundžić Ostojić** u svom referatu je istakla da je 25. novembar 1918. godine „Datum koji je svitlio i kad se činilo da za Bunjevce nema ni zraka sunca".

Ona je istakla da su Bunjevci, od jeseni 1686. godine kad su stigli na ove prostore, tražili slobodu, mir, da su do tog teško dolazili, te da su oni koji su bili učesnici Velike narodne skupštine dočekali da im prid kraj Drugog svitskog rada pri-opravljaje lične karte, jel po naredbi, više nema Bunjevaca.

– Ne postoje ni vikovi, koje su ostavili iza sebe, ne postoji ni jezik ni kultura, ni kosti rasute po bojištima, ništa više ne postoji. I tako dugo, da smo se i mi pokadkad pitali jesmol kadgod i postojali. Jesmo, kaže naziv Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena. Jesmo, bili smo tamo, divanili našom milom ikavicom, letile su riči ko oslobođene tice, ostavili smo trag, dali sebe, jedino što smo i imali. I ko što uvik biva, s upornima i pravednima, pomako se i naš točak sriće, stali smo rame nuz rame ostali nacionalni manjina i borimo se za svoja prava, da ji dostignemo i nadoknadimo propušteno.

– Potiskivani i ismijavani, zabranjivani, al nikad slomljeni – čekamo još uvik, sad već 75 godina, da kogod glasno kaže – to vam niko nije smio uradit, ime vam niko nije smio dirat.

– Mi Bunjevci, nemamo poput drugi naroda, ni sliku, ni spomenik, ni trg, koji bi i nas i druge podsićo na velike o kojima večeras divanimo. Naš spomenik je u našim srcima, i na usnama svakog diteta koje danas u škulama uči bunjevački, u članovima nacionalnog savita, elektorima koji su pomogli da se on izabere, u našim udruženjima, institucijama, u našim majkama i didama, u našim mladima, u našim ljudima. Koji svima, i pored brojni priprika, danas ponosno kažu, mi smo Bunjevci!

Svečanosti su prisustvovali i **Gojko Radić**, savitnik pridsidnika Srbije, **Mihalj Njilaš**, podpridsidnik Pokrajinske Vlade i pokrajinski sekretar za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine, **Nebojša Kuzmanović** i **Đorđe Vukmirović**, pomoćnici pokrajinskog sekretara za kulturu...

U kulturno-umitničkom dilu programa učestvovali su **Tamara Babić, Stela Bukvić** i folklorci KUD „Aleksandrovo".

N. S.

DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE OBILUŽEN U NOVOM SADU

Zajedno stvarali državu

Svečanom akademijom u Novom Sadu je 25. novembra obilužen Dan Velike narodne skupštine, odnosno Dan prisajedinjenja Bačke, Banata i Baranje Srbiji, a bila je to prilika i da se svi prisutni još jedared podsite uloge Bunjevaca u slavnim danima s kraja 1918. godine.

Koliko AP Vojvodina i Republika Srbija poštivaje ovaj datum, koji se nalazi i med četri nacionalna praznika Bunjevaca, divani velik broj visoki republički i pokrajinski zvaničnika, a med njima i pridsidnik Republike Srbije **Tomislav Nikolić**.

Tomislav Nikolić

Igor Mirović

Miloš Vučević

Divaneć o značaju obilužavanja ovog datuma pridsidnik Republike Srbije je, izmed ostalog, istako:

– Različite kulture su naše bogatstvo, naša prednost, a zajedništvo vrlina koje su svesni svi koji bi hteli da nas dele. Zaludan je to posao, unapred osuđen na neuspeh, jer se na ovim prostorima vekovima živi u zajedništvu i slozi, jer je svakodnevni život u svojoj snazi prevazišao i nadgradio i same zakone koji su, usput budi rečeno, sa najvišim zagarantovanim pravima manjina u odnosu na evropske standarde. Ti zakoni samo nastavljaju tradiciju Sretenjskog ustava Srbije i odluka Velike narodne skupštine u Novom Sadu. Oslonjeni na takvu baštinu i ne mogu biti drugačiji, a mogu da budu primer za vasceli svet – kazo je Nikolić.

Nikolić je naglasio važnost datuma 25. novembra, opisujuć ga ko identitetski određujuć datum, baš ko što su 15. februar, 11. novembar, 9. maj, te je dodo da će uputit pridlog Vladi Republike Srbije da i 25. novembar bude državni praznik.

Nikolić je naglasio da Republika Srbija i danas brani tekovine Velike narodne skupštine, njezine odluke i ideje, a nije zaboravio ni da istakne značaj Bunjevaca. Tako je u svom govoru podvukao i citat iz „Bunjevački novina" iz 1918. godine, odnosno riči **Blaška Rajića** „Ko nas dili – taj je neprijatelj naš".

O značaju 25. novembra divanio je i pridsidnik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** koji je o značajnom datumu istako:

Na obilužavanju prisajedinjenja Vojvodine Srbiji bilo je mista i za Bunjevce

– On je kruna vekovne nepokolebljive borbe i žrtvovanje naših slavnih predaka i mi, obeležavajući ga, moramo sami sebi da postavimo pitanja koja bi nam i oni postavili. Jesmo li spremni da, kao i oni, ciljevima svoje zemlje i svog naroda podredimo sve lične ciljeve? Jesmo li spremni da s istom posvećenošću i gotovošću na odricanje radimo da svima onima koji dolaze posle nas bude bolje? Jesmo li, najzad, dovoljno hrabri i odlučni da, baš kao ni oni, nikad ne ustuknemo pred iskušenjima i žrtvama koje svaka borba neizbežno traži? Verujem da jesmo, ali to moramo da dokazujemo svakog dana, radeći predano za svoj narod i svoju zemlju. Samo tako ćemo ispuniti zavet slavnih predaka i pokazati da smo ih dostojni.

Prisutnima u Narodnom pozorištu se obratio i **Miloš Vučević**, gradonačelnik Novog Sada koji je, takođe, potvrdio da je 25. novembar 1918. godine bio priduslov stvaranja države u kojoj i danas živimo.

– Na današnji dan, 1918. godine, doneta je jedna od naj-

značajnijih istorijskih odluka za srpski narod, upravo ovde u Novom Sadu. Talas promena već tada se osećao, jer su pravo glasa prvi put imale i žene, a i one su bile među 757 poslanika Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i drugih Slovena Banata, Bačke i Baranje, koji su jednoglasno odlučili da se neizostavno prisajedinjuju Kraljevini Srbiji. Ta odluka bila je preduslov za nacionalni opstanak u jedinstvenoj srpskoj državi. Siguran sam da je Velika narodna skupština te davne godine donela dobro svima u Vojvodini, uprkos našim razlikama koje toliko negujemo i čuvamo, a koje nas i čine ovako posebnim. I danas smo okupljeni oko plemenitih ciljeva – da čuvamo ovu državu, da čuvamo naš narod, da negujući istoriju i istinu stvaramo uslove da naša deca sutra imaju kvalitetniji život u jednoj normalnoj, pristojnoj i uređenoj Srbiji, u Srbiji koja svima pruža jednake šanse.

Med zvanicama povodom obilužavanja važnog datuma bili su i pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, i **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM, ko i **Svetlana Babić**, pridsidnica UG „Bunjevački kulturni centar – Novi Sad".

M. Bajić, S. K. Ostojić i S. Babić

Svečani ton obilužavanju važnog datuma prikazan je i kroz kultuno-umitnički program. Priliku da pridstave dio velikog bunjevačkog kulturnog nasliđa dobili su folklorci KUD „Aleksandrovo" koji su izveli splet bunjevački igara, za šta su nagrađeni velikim aplauzom prisutni, a u programu su učestvovali i mišoviti hor „Sveti Roman Slatkopojac" iz Petrovaradina, Tamburaški orkestar RTV Vojvodine, glumci **Željka Jelić, Jugoslav Krajnov** iz Novog Sada i **Miloš Stanković** iz Subotice.

N. S.

POLAGANJE VINACA

Svetlana Babić, Suzana Kujundžić Ostojić i Aleksandar Raič

U petak, 25. novembra, položeni su i vinci na spomen-ploču na zgradi kadgodašnjeg hotela „Grand" di je na taj datum, 1918. godine, i održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Na spomen ploču vince su položili i pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, UG „Bunjevci" iz Novog Sada i UG „Bunjevački kulturni centar Novi Sad".

JUBILEJ SARADNJE BKC SUBOTICA I SKC „SVETI SAVA"

„Braća uvek i uvik zajedno"

U okviru obilužavanja oslobođenja Subotice u Prvom svitskom ratu, u Subotici je u subotu, 12. novembra, po 25. put održana tradicionalna manifestacija „Braća uvek i uvik zajedno" koju su pokrenili Bunjevački kulturni centar Subotica i Srpski kulturni centar „Sveti Sava".

Miroslav Vojnić Hajduk i Milan Marodić

Kako su to istakli **Miroslav Vojnić Hajduk** (BKC Subotica) i **Milan Marodić** (SKC „Sveti Sava"), manifesacija je nastala ko plod „Povelje o trajnom prijateljstvu Bunjevaca i Srba" koju su ova dva centra potpisala. Takođe, istakli su da su na niki način bili i vizionari, obilužavali su još prija dvi i po decenije datum kad je Subotica oslobođena u Prvom svitskom ratu, a u poslidnji nikoliko godina je to i državni praznik u Srbiji.

Program je počo izvođenjom himne Srbije „Bože pravde", ali i svečane pisme Bunjevaca „Podvikuje bunjevačka vila", nuz tradicionalno učešće Mišovitog hora SKC „Sveti Sava". U kulturno-umitničkom dilu programa nastupili su i ansambl BKC Subotica i KUD „Svetozar Marković" iz Novog Sada, učenici odseka za tradicionalno pivanje Muzičke škule u Subotici, članovi recitatorske sekcije SKC „Sveti Sava", **Anđela Stojičić** i **Stefan Banić**, a poseban ton svečanosti dao je **Miloš Stanković**, koji je svojim kazivanjom podsitio na vrime iz 1918. godine.

Miroslav Vojnić Hajduk i Milan Marodić su razminili prigodne plakete povodom obilužavanja jubileja, a sve je pozdravio **Dragi Vučković**, načelnik Severno-bačkog okruga. On je u izlaganju podvuko teme iščekivanja i skromnosti, al je i napravio paralelu izmed generacija koje dili cio vik, te da ji zajedno poveziva želja za mirom.

Dan kasnije, u znak sićanja na oslobođenje Subotice u Prvom svitskom ratu položeni su vinci na spomen-ploču na Železničkoj stanici, na kojoj je zabiluženo da je srpska vojska ušla u Suboticu 13. novembra 1918. godine, a vinci su potom položeni i na Spomenik palim junacima u oslobodilačkim ratovima od 1912. do 1918. godine.

N. S.

PRIJEM ZA PRIDSIDNICU BNS-A U VLADI AP VOJVODINE

Uspostavljena korektna saradnja

U utorak, 8. novembra, **Igor Mirović**, pridsidnik Vlade AP Vojvodina primio je **dr Suzanu Kujundžić Ostojić**, pridsidnicu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, a bila je to prilika da se prodivani o položaju nacionalni manjina u Vojvodine, prija svega bunjevačke.

Igor Mirović i Suzana Kujundžić Ostojić (foto: vojvodina.gov.rs)

Teme razgovora su se ticale četri oblasti o kojima se saviti staraje, o kulturi, upotribi jezika/govora, obrazovanju i informisanju. Tom prilikom Mirović je istako da je realna potriba da se nacionalnim savitima i institucijama manjinski zajednica u Pokrajini obezbidi finansijska podrška veća neg što je sad, na nivou one koja je bila bila 2014. godine.

Tokom razgovora dr Kujundžić Ostojić je podsitila Mirovića da Bunjevci slave važan jubilej, 330 godina od dolaske na ove prostore, te je dodala da u Vojvodini živi oko 16.500 Bunjevaca. Tom prilikom se pridsidnica BNS-a zafalila i na saradnji korektno uspostavljenoj saradnji sa Pokrajinskim sekretarijatom za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama. **N. S.**

BROJNE REAKCIJE NA DETALJ SA ZASIDANJA SKUPŠTINE SUBOTICE

Provociranje međunacionalni tenzija

Zasidanje Skupštine Subotice od 24. novembra, bar po jednom detalju, izazavalo je dosta reakcija. Naime, oma nakon Skupštine, **Tomislav Žigmanov**, odbornik i pridsidnik DSHV-a, poslo je otvoreno pismo premijeru Srbije **Aleksandru Vučiću** u kojem je upozorio na narušena prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

„Posle govora o jednoj tački dnevnog reda bio sam izložen neprimerenoj i za demokratska društva nedopustivoj reakciji uglednoga člana SNS-a. Osim što je ton njegovog obraćanja bio povišen, u njemu su iznesene i pretnje koje Hrvati u Vojvodini davno nisu doživeli", dio je pisma pridsidnika DSHV-a.

Uslidile su brojne reakcije, med prvima se otvorenim pismo obratio **Bogdan Laban**, gradonačelnik Subotice, koji je istako da narušavanja prava nije bilo. U svom pismu gradonačelnik se dotako i Bunjevaca, a taj dio i prinosimo.

„Treba li Vas podsećati da, sa druge strane, pripadnici vaše nacionalne zajednice na teritoriji Republike Srbije sa svega nekoliko đaka mogu da otvore odeljenje na svom maternjem jeziku? Da iz gradskog budžeta izdvajamo milionske svote novca kako bi obezbedili vanlinijske autobuse koji prevoze nekolicinu dece koja se školuju na hrvatskom jeziku od kuće do škole? U čemu je ta „ugroženost kakvu Hrvati odavno nisu doživeli", kako rekoste na jučerašnjoj sednici? Gde bismo stigli kada bi i Srbija nekome negirala pravo na slobodno nacionalno određivanje kao sto to vi, gospodine Žigmanov, negirate Bunjevcima?"

Saopštenjem se obratio i Savez bačkih Bunjevaca, a isto potpisiva **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a.

„Otvoreno pismo koje je Tomislav Žigmanov uputio premijeru Republike Srbije povodom navodnih napada na zasedanju Skupštine grada Subotice na njega lično kao opozicionog odbornika i na prava Hrvata u Srbiji, još je jedan licemeran istup predsednika DSHV, poslanika i odbornika, Tomislava Žigmanova

Ne samo da nije bilo napada na prava Hrvata, nego je, suprotno tome, na zasedanju Skupštine u više navrata od strane odbornika iz redova vladajuće većine, zatraženo da se u većoj meri ostvaruju prava hrvatske manjine u Subotici.

Konkretno, odbornik Mirko Bajić, predložio je da se u svim školama gde se nastava izvodi i na hrvatskom jeziku, organizuju „dani hrvatske kulture", u cilju povećanja broja učenika u odeljenjima na maternjem jeziku nacionalne manjine, i pozvao Tomislava Žigmanova da pokrene aktivnosti u hrvatskoj zajednici u tom cilju. Reakcija Tomislava Žigmanova bila je više nego neprimerena, što su svi koji su pratili Skupštinsko zasedanje mogli da vide i čuju.

Moguće da Tomislav Žigmanov ovakve istupe čini pod dirigentskom palicom opozicione DS sa kojom je u koaliciji, kako bi ocrnio aktuelnu vlast u Srbiji, Vojvodini i Subotici, ali verovatnije je da on istupa samostalno u svoje ime, u nemoći da na odgovoran i ozbiljan način zastupa interese hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, te provocirajući tenzije na međunacionalnoj osnovi želi da se dokaže.

Na sledećem zasedanju Skupštine grada predložićemo da se formira anketni odbor i da presluša sve istupe svih odbornika, pa ako se ne ustanovi da je bilo uvreda na račun Hrvata u Srbiji, da se Tomislavu Žigmanovu izrekne odgovarajuća mera u skladu sa Poslovnikom Skupštine grada Subotice", stoji u saopštenju. **N. S.**

MEĐUNARODNI DAN TOLERANCIJE

Suzana Kujundžić Ostojić (treća sliva)

Regionalna konferencija

Povodom Međunarodnog dana tolernacije u Beogradu, u Palati Srbije, održana je regionalna konferencija Povirenika za zaštitu ravnopravnosti „Prvi regionalni forum tela za ravnopravnost Jugoistočne Evrope", a med učesnicima je bila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Cilj skupa bio je da se uspostavi dilotvoran model regionalne saradnje tila za ravnopravnost iz država regiona, koji će doprinet unapriđenju rada na zaštiti ljudski prava i promociji ravnopravnosti.

U tematskom dilu konferencije posebno je bilo riči o efikasnijem suzbijanju diskriminacije u oblasti rada i zapošljavanja, što pridstavlja problem sa kojim se suočava najveći broj građana i građanki, kako u Srbiji, tako i u zemljama regiona.

Povirenica za zaštitu ravnopravnosti **Brankica Janković** kazala je da je diskriminacija duboko ukorenjena u pridrasudama i navikama koje se sporo i dugo minjaje, a tila za zaštitu ravnopravnosti u zemljama regiona svakodnevnim dilovanjem triba da potvrde da je moguće živit dostojanstveno i nuz puno poštivanje ravnopravnosti.

Ona je naglasila da se najveći broj pritužbi građana toj instituciji, al i tilima za ravnopravnost u regionu, odnosi na oblast rada i zapošljavanja što je, kako je naglasila, i zajednički imenitelj okupljanja na Konferenciji.

Učesnicima skupa se obratila i pridsidnica srpskog parlamenta **Maja Gojković**, ko i šef Misije OEBS-a u Srbiji **Andrea Oricio**.

Takođe, bila je to prilika i da se dodile godišnje novinarske nagrade za toleranciju koju zajednički dodiljivaje Povirenik za zaštitu ravnopravnosti i Misija OEBS-a u Srbiji.

N. S.

TUŠTA OBAVEZA ZA RUKOVODSTVO NSBNM

Sastanci i seminari

U proteklom periodu pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine učestvovali su na više sastanaka, seminara, a sve u cilju ostvarivanja prava bunjevačke zajednice u Srbiji.

Tako je u Beogradu održano pridstavljanje istraživanja „Politička participacija nacionalnih manjina: Izbori 2016" u organizaciji Foruma za etničke odnose.

Na konferenciji je, izmed ostalog, bilo riči o učešću stranaka nacionalni manjina na izborima 2016. godine, zloupotribi izbornog zakonodavstva i značaju integracije nacionalni manjina za izgradnju povirenja izmed većine i manjine. Obrađene su teme: „Efekti izbora na političko učešće nacionalnih manjina u vlasti i javnom životu", „Kako iskoračiti iz etnonacionalističke samodovoljnosti i unaprediti odnose većina - manjina. Pouka iz inicijative pomirenja, kao i medjunacionlne saradnje", „Kako unaprediti zakonodavstvo o političkim stranakama i učešću nacionalnih manjina na izborima" i „Potreba za unapređenjem uslova za fer i slobodne izbore (zloupotrebe mera afirmativne akcije, korupcija i pritisci na birače i političke stranke nacionalnih manjina)".

Takođe, održani su i sastanci posebne radne grupe u novom sazivu za pripremu teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u prostorijama Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave. Reč je o projektu koji se odvija nuz podršku Misije OEBSA u Republiki Srbiji, a dok je prvi sastanak održan u Beogradu, drugi je održan u Zrenjaninu.

U Beogradu je održana regionalna konferenciju Poverenika za zaštitu ravnopravnosti pod nazivom „Prvi regionalni forum tela za ravnopravnost Jugoistočne Evrope".

U okviru projekta podržanog od strane Ambasade SAD u Srbiji i u saradnji sa Skupštinom Autonomne pokrajine Vojvodine, Nacionalno udruženje medijatora Srbije organizovalo je javnu tribinu „Medijacija u Srbiji - efikasnije i humanije rešavanja sukoba".

U bliskoj saradnji i partnerstvu sa Kancelarijom za ljudska i manjinska prava, Misija OEBS u Srbiji organizovala je dvodnevnu obuku za članove nacionalni savita nacionalni manjina na temu programskog i rodnog budžetiranja. Obuka je održana u Kovačici, u periodu od 30. novembra do 2. decembra. U okviru seminara obrađene su brojne teme, a o njima su divanili **Vera Alvirović, Gordana Govedarica** i **Vlado Radulović**, iz Kancelarije za ljudska i manjinska prava.

U Kovačici je, takođe, održana redovna sidnica Koordinacije nacionalni savita. Ovog puta je bilo riči od članovima Radne grupe za izradu Poslovnika o radu Koordinacije i imenovanju radni tila Koordinacije za praćenje i realizaciju Akcionog plana za prava manjina. Usvojen je i izveštaj Radne grupe koja učestvuje u prominama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalni manjina, a doneta je i odluka u upućivanju zahtiva Vladi Republike Srbije i Evropskoj uniji za stručnu, organizacionu i finansijsku pomoć u radu Koordinacije (foto: bnv.org.rs).

N. S.

U SRBIJI OBILUŽEN MEĐUNARODNI DAN LJUDSKI PRAVA

Složan mozaik Srbije

U okviru obilužavanja Međunarodnog dana ljudski prava u prostoru „Beogradskog sajma" održan je prvi „Sajam nacionalnih manjina", koji se odvijo pod sloganom „Složan mozaik Srbije". Bila je to prilika da se na štandovima prikažu nacionalne manjine koje žive u Srbiji, odnosno da se vidi bar dio njevog kulturnog nasliđa, al i folklora, običaja, gastronomije...

Iza organizacije ovakog obilužavanja Međunarodnog dana ljudski prava stala je Vladina kancelarija za ljudska i manjinska prava, čija je direktorka **Suzana Paunović** istakla da se etnički mozaik Srbije sa pravom mož nazvat složnim mozaikom, te je dodala:

Aleksandar Vulin i Suzana Paunović na štandu bunjevačke nacionalne manjine

– Uprkos ogromnim izazovima proteklih decenija Srbija je uspela da složno, zajedno sa svojim građanima, i većinom i manjinama, sačuva svoju raznolikost, multikulturalnost i različitost. Danas smo na to ponosni. Tako različiti, a tako slični, ne možemo a da ne osećamo ponos što živimo u zemlji koja je to iznedrila i sačuvala. To nije bilo ni jednostavno, ni lako. Nije bilo lako biti manjina na Balkanu, gde većina često nije uočavala probleme manjina, a odnos nekih pripadnika većina umeo je da bude netolerantan. Vlada Republike Srbije ne gaji takve vrednost i takve odnose, sa problemima se ozbiljno hvatamo u koštac i rešavamo ih. Nemamo čaroban štapić, ali radimo na prevazilaženju teškoća i u poboljšanju položaja svih nacionalnih manjina, a nacionalne manjine su najbolji most za odnose sa susedima. Upravo ovaj Sajam šalje poruku o značaju suživota, međusobnom razumevanju među narodima koji žive u ovoj zemlji i na ovom prostoru. Zajedno živimo, zajedno radimo, sarađujemo na svim poljima, razumemo se, i to je naš osnovni cilj. Takav pristuo naši građana prihvataju i poštuju, a Vlada R. Srbije nastavlja da radi sa nacionalnim manjinama kao pouzdani partner.

Dio bunjevačke tradicije pridstavilo KUDŽ „Bratstvo"

Prilikom svečanog otvaranja prisutne predstavnike nacionalni manjina pozdravio je **Aleksandar Vulin**, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja. On je istako da je Srbija zemlja koja slavi različitost svoji stanovnika.

– Malo je zemalja koje kao Srbija mogu da se pohvale, ne samo brojem i raznolikošću manjina, već i odnosima koje gajima jedni prema drugima. Uvek ima nešto što može i mora da se uradi, ali u ovoj zemlji nema mržnje, nema predrasuda. Ova zemlja voli svako svoje dete, pa na kom god jeziku da plače, ako je moguće to razlikovati. Ova zemlja voli svoju decu, a koliko ih bude volela, koliko im bude dala da se razvijaju i napreduju, koliko budu bolji ljudi od nas, toliko će i Srbije biti bolja, naprednija, sigurnija, bolje mesto za život. Ni jedna nacionalna manjina ne sme da se posmatra kroz neku drugu zemlju. Ona je deo Srbije, mi je volimo, zato što je vode, što se ovde i raduje i plače, što je bila tu i u teškim i manje

Sve manjine važan dio Srbije

teškim vremenima. Nijedna nacionalna politika neće i ne može biti talac nečije politike. Svaka manjina je ponos Srbije, način da se Srbija obrati susedima i čitavom srpskom rodu – istako je Vulin i naglasio:

– Ova zemlja vas voli, vi ste njen važan deo, veliki, lep. Bez vas bi Srbija bila siromašna i jednolična. Kako bi se malo različitih glasova čulo, kako bismo znali malo stvari, kako bismo bili siromašni da nema svih nacionalnih zajednica. Ovo parče zemlje i ovo parče našeg neba pripadaju svima onima koji su se ovde bar jednom nasmejali ili zapakali.

U Srbiji, koja se odlikuje velikim brojem nacionalni manjina, postoje nacionalni saviti dvadeset i jedne nacionalne manjine koje finansira država, a koji su nadležni za ostvarivanje prava. Med njima je i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, a upravo su se i Bunjevci pridstavili na Sajmu, sa samo jednim malim dilom svojeg kulturnog nasliđa.

– Međunarodni dan ljudski prava, dan u kojem se promoviše jednakost svi nacionalni manjina je i za nas, Bunjevce, izuzetno važan. Bitno je da i mi imamo priliku pokazat ono što je za nas autetnično i karakteristično, al i da vidimo kako izgledaje drugi – istakla je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

Bunjevci su se na Sajmu pridstavili postavkom tradicionalnog božićnog astala, nuz božićnjak, granu, zamedljanu rakiju..., al i nuz karakteristične rukotvorine od slame, izdavaštvo... Štand bunjevačke zajednice uredila je **Kata Kuntić,** pridsidnica Odbora za kulturu u NSBNM, al i pridsidnica Kulturno-umitničkog društva „Bunjevka", a sudeć po interesovanju prisutni, bio je to jedan od najposićeniji štandova tokom sajma.

Istovrimeno, trajala je promocija nacionalni zajednica i na bini, a Bunjevci su se pridstavili prikazom običaja – Kraljice – u izvedbi mali folkloraca iz KUDŽ „Bratstvo", nuz pomoć **Antuša** i **Zagorke Romić**.

N. S.

OBUKA PRIDAVAČA BUNJEVAČKOG O OSNOVAMA SLAMARSTVA

Seminar za nove vištine

U subotu, 3. decembra, u OŠ „Sonja Marinković" održan je seminar za pridavače bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture o osnovama slamarstva, a bio je to prvi akreditovan seminar ovake vrste, ostvaren u saradnji Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Boza Šarčević" i Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Ovaj put vas pozdravljam ko pridsidnica Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra. On postoji dvi godine, registrovan je upravo s ovom namirom, da onima koji se bave obrazovanjom kod nas, Bunjevaca, pomogne. Ovo je prvi seminar, ideju su iznele Ruža Josić i Mirjana Savanov.

Pridavači bunjevačkog koji su se ovom prilikom našli u ulogi polaznika obuke za rad sa slamom u kolaž tehniki, imali su ne samo sažeto pridavanje uz pomoć multimedijali prezentacija, već su ko rezultat tog savladavanja prineti viština imali zadatak naučeno prikazat u tri vrste kategorije radova, a to su: cviće i listovi, božićna tematika i salaši.

Pod nazivom „Dičije stvaralaštvo od slame", ovaj osmočasovni seminar je bio izdiljen u pet segmenata, od koji je svaki bio posvećen jednom od aspekata slamarstva njegovoj i kolaž tehnici.

Seminar su vodile pridavačice bunjevačkog **Ruža Josić** i **Mira Savanov**, a na samom početku pridavačima se u obratila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Bunjevačkog nacionalnog savita.

T. K. M.

DESET GODINA BUNJEVAČKOG GOVORA U OSNOVNIM ŠKULAMA

Zadovoljni urađenim, spremni za dalji napridak

U svečanoj sali Otvorenog univerziteta u Subotici u četvrtak, 10. novembra, obilužena je desetogodišnjica izučavanja izbornog predmeta bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Bila je to prilika da se na jednom mistu okupe pridavači bunjevačkog, direktori škula, roditelji, dica, al i da se vidi i čuje šta je to sve rađeno u protekli deset godina.

– Srićna sam što je u toku deseta škulska godina kako se izučava bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Ovo je za nas istorijski jubilej. Imali smo u prošlosti škule na bunjevačkom, planove i udžbenike, sve do škulske 1919/20, kad je jednostavno završeno škulovanje na bunjevačkom maternjem jeziku. Od tada, pa do prithodni deset godina, nije bilo mogućnosti da se u škulama čuje bunjevački. Jubilej je obilužen velikim trudom, radom i zalaganjom pridavača. Formiranjom i Aktiva učitelja pridavača bunjevačkog svi ovi deset godina stvarali smo i materijal za ovaj predmet, u međuvrimenu udžbenike, tušta edukativnog materijala... Sa ponosom možemo kazat da se rezultati našeg rada vide, jel imamo velik broj učenika, grupa, škula i pridavača – istakla je **Mirjana Savanov**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

Učitelji koji u škulama pridaju bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture

Uručena uvirenja o učešću na akreditovanom seminaru

Danas na bunjevački iđe 451 učenik, a priznate su 22 grupe. Velik je poso urađen u periodu od protekli deset godina i početni 70-tak đaka, a **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM ističe da postoji strategija šta radit dalje.

– Onaj ko nema strategiju, izgubljen je u startu, tako da to sebi ne možemo dopuštit. Strategija je da se bunjevački uvede i u vrtiće, a u planu su i sridnje škule, jel odlazi nam velik broj osmaka i šteta je da se ta dica izgube. Velika obaveza je i fakultet, al iđemo korak po korak, i sigurna sam da ćemo uspit sve da uradimo. Ko što kaže jedna poslovica, da bi od diteta posto čovik, potribno je cilo selo da se angažuje, a da bi sačuvali maternji jezik, potribna je čitava zajednica, i zato sam ponosna na cilu zajednicu – istakla je dr Kujundžić Ostojić.

Med prisutnima su bili i pridstavnici Pedagoškog fakulteta iz Sombora, na kojem postoji predmet etno-kulturna istorija Bunjevaca, nedavno je pod tim nazivom održan i akreditovan seminar za pridavače, a tom prilikom je **dr Nataša Branković**, prodekan za nastavu, podilila uvirenja pridavačima.

U prigodnom programu učestvovali su članovi muzičke sekcije u OŠ „Sečenji Ištvan", KUD „Bunjevka", al i dica koja pohađaje predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

N. S.

BILI HRABRIJI OD DRUGI

Med onima koji je nuz đake punu deceniju je i Dragan Kopunović koji bunjevački pridaje u OŠ „Đuro Salaj" u Subotici.

– Pridajem bunjevački od kako je ovaj predmet zaživio u škulama, već deset godina. Od početka, pa dosad smo ostvarili velik napridak u svim elementima. Nastava je kvalitetnija, više je pridavača, a najvažnije je da imamo daleko veći broj dice. Jednostavno, bunjevački je zaživio u škulama i dica ga rado pohađaje. Sad, kad pogledam u ovi deset godina, možem kazat da je vridilo borit se. Krenili smo u jednu neizvesnost, bilo je teško, al smo u tim momentima bili hrabriji od drugi i izdržali. Kasnije su nam se priključile i druge kolege, a ovo je velik jubilej za sve nas.

OBILUŽENA DVA VIKA SRPSKE UČITELJSKE ŠKULE U SOMBORU

„Da bismo stasali kao ljudi, moramo verovati u učitelje...”

Svečanost povodom obilužavanja 200 godina kako je prva Srpska učiteljska škula (Preparandija) priseljena iz Sentandreje (di je osnovana 1812.) u Sombor, di u kontinuitetu radi do danas, upriličena je 15. novembra u prostoru novootvorene spomen-sobe u zgradi Fakulteta. Godišnjica, dostojna pažnje, obilužena je u organizaciji Pedagoškog fakulteta u Somboru, koji je neposridni nastavljač i baštinik prosvitne tradicije kadgodašnje Preparandije.

Dušanka Golubović

Željko Vuković

U novootvorenoj spomen-sobi Norme i Preparandije, u zgradi Fakulteta, koja čuva materijalne tragove duže od dva vika stare prosvitne tradicije ove škule, održan je prigodan program obilužavanja 200. godišnjice rada Učiteljske škule u Somboru. Studenti Pedagoškog fakulteta izveli su savremeno osmišljen scensko-muzički program „Instalacija kraljevskog pedagogičeskog instituta srbskog u Somboru ili studenti probaju da prošlost pretope u budućnost”, po scenariju i režiji **doc. dr Milivoja Mlađenovića**.

Obilužavanju su prisustvovali brojni gosti, med kojima su bili i pridstavnici republički, pokrajinski i gradski vlasti, visokoškulski ustanova iz Srbije i Ruske Federacije, ustanova kulture i SPC ko i pridstavnici bunjevački institucija, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, i **Dejan Parčetić**, pridsidnik UG „Bunjevačko kolo” u Somboru. Kratkim govorima obratili su se pokrajinski sekretar za visoko obrazovanje **prof. dr Zoran Milošević** („Da bismo stasali kao ljudi, moramo verovati u učitelje...”), gradonačelnica Sombora **Dušanka Golubović** („...Da svi dalje radimo na očuvanju i unapređenju onoga što danas slavimo”), rektor Univerziteta u Novom Sadu **prof. dr Dušan Nikolić** („Sombor je grad koji svedoči o našem postojanju i trajanju...”) i dekan Pedagoškog fakulteta u Somboru **prof. dr Željko Vučković** („Istorija naše škole, od Mrazovićeve Norme i Preparandije, do savremenog Pedagoškog fakulteta, može se sabrati u dve ključne reči: identitet i modernizacija”).

Po završetku scensko-muzičkog programa, obilužavanje godišnjice nastavljeno je u holu fakulteta, nastupom Hora Pedagoškog fakulteta, pod rukovodstvom **doc. dr Biljane Jeremić**, i Tamburaškog orkestra Sridnje muzičke škule u Somboru, pod rukovodstvom nastavnika **Đure Parčetića** i nuz klavirsku pratnju **Mihajla Parčetića**, a „Zdravicu školi i učiteljima” izreko je **prof. dr Tihomir Petrović**, pridsidnik Savita Pedagoškog fakulteta u Somboru.

R. P.

MRAZOVIĆ UTEMELJIVAČ

Obrazovanje srpski učitelja utemeljeno je u Somboru 1778. godine kad je Somborac Avram Mrazović, oblasni škulski direktor, otvorio u svom rodnom gradu škulu „Normu”, s prvim kursovima za obrazovanje učitelja na srpskom jeziku. Ova škula je radila 33 godine (do 1811.), posli čega je, na pridlog Uroša Nestorovića, carskog savitnika i nadzornika svi pravoslavni škula u Ugarskoj, 1812. godine otvorena prva Srpska učiteljska škula – Preparandija u Sentandreji.

Posli svega četri godine rada, sentandrejska Preprandija je priseljena 1816. g. u Sombor, u isti onaj prostor u kojem je radila i nekadašnja Mrazovićeva „Norma”. Tu je škola nastavila svoju prosvitnu misiju, koja u kontinuitetu traje već puna dva vika. Somborska Preparandija imala je svoje teške i krizne periode, al je opstala zafaljujuć snažnoj podršci ovdašnji ugledni srpski građana, a dolaskom na njezino čelo somborskog prote (kasnije srpskog patrijarha) Georgija Brankovića, a zatim i pedagoga Nikole Vukićevića, izrasla je somborska Preparandija u savrimenu evropsku škulu za obrazovanje učitelja, na koju su se ugledale i sve druge srpske učiteljske škule u Habsburškoj monarhiji ili Srbiji. Nakon oslobođenja 1918. godine, Preparandija je prirasla iz konfesionalne u Državnu učiteljsku školu, koju su pohađali, osim srpske, i devojke i mladići bunjevačke, nemačke, mađarske, slovačke i drugi narodnosti.

Učiteljska škula prirasla je 1973. godine u Pedagošku akademiju, koja je 1993. godine prirasla u Učiteljski (od 2006. godine Pedagoški) fakultet u Somboru. Velik je značaj somborske Preparandije za uzrastanje srpske prosvite, a znatan broj njezini znameniti đaka, nastavnika i upravitelja ostavio je dubok trag u povesnici srpske prosvite, nauke, književnosti, muzike, duhovnog i društvenog života.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA NOVEMBAR

Oslobođenje u I Svitskom ratu

Dan primirja u Prvom svitskom ratu obilužava se u znak sićanja na 11. novembar 1918. godine, kad je u Francuskoj, u specijalnom vagonu maršala **Ferdinanda Foša**, potpisano primirje u Prvom svitskom ratu. Datum 11. novembar obilužava se u svim zemljama koje su potpisale sporazum, u znak sićanja na žrtve rata. Povodom obilužavanja 98. godišnjice od ulaska srpske vojske u Suboticu i četvrt vika od bratimljenja Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava" i Bunjevačkog kulturnog centra, održan je četvorodnevni program pod nazivom „U slavu 13. novembra 1918." Pored dva kulturna centra, med organizatorima programa su Udruženje ratni dobrovoljaca od 1912. do 1918. i njihovi potomaka i poštivalaca, ko i Grad Subotica. Program je počo izložbom fotografija „Album sićanja na naše pretke", autora **Aleksandara Vasilića**, koja je otvorena u galerijskom prostoru Zadužbine Dušana Radića. Na izložbi su pored fotografija, prikazani ratni dnevnici, vojnička pisma, dopisne karte, spomenice i druga interesantna istoriografska građa učesnika Prvog svitskog rata. Druge večeri, na sceni Jadran Narodnog pozorišta prikazana je pridstava „Solunci govore". Narednog dana takođe na sceni Jadran održana je tradicionalna svečana akademija „Braća uvek-uvik zajedno". Na dan ulaska srpske vojske u grad, brojne delegacije su položile vince na Spomen-ploču na Železničkoj stanici, i na Spomenik palim junacima u oslobodilačkim ratovima od 1912. do 1918. na Puškinovom trgu.

Na velika stradanja koja je naša zemlja pritrpela u Velikom ratu potsitio je u svojoj besedi sveštenik **Dragan Stokin**, poručujuć okupljenima da u svakom teškom periodu triba da se sačuva ono najvridnije – a to su ljudskost i čisto srce i duša.

Šesta sidnica Skupštine Grada

Sidnica Skupštine grada, šesta po redu koja je održana u četvrtak, 24. novembra, u Velikoj vićnici Gradske kuće protekla je u znaku nikoliko odluka koje se tiču čelni ljudi u javnim preduzećima – v.d. direktora JP „Park Palić" biće **Nebojša Daraboš**, „Suboticagasa" **Ildiko Zedi**, Turističke organizacije Subotica **Andrijana Balać**, „Vodovod i kanalizacija" **Šugar Đerđ**, a „Palić Ludaša" **Marta Dobo**. Iako su prija dvi godine izabrani putom konkursa i mandat im još traje, ostavke su podneli **Dragan Božinović** i **Valerija Tot Godo**, ko i **Goran Gabrić**. Međutim, pridlog za sminu **Ferenca Martona**, direktora „Palić Ludaša" stigo je od strane odbornika Saveza vojvođanski Mađara. Ko razlog za njegovu sminu navedeno je nesavesno i neogovorno vođenje preduzeća, ko i brojni propusti koje je napravio. Pridlog je podržala SNS, navodeći spor direktora Martona sa vlasnikom kombajna za siču trske.

Još jedan rebalans budžeta, izvištaj o ostvarenju budžeta u prvi devet miseci ko i razrišenja i imenovanja članova škulski odbora u pojedinim osnovnim i sridnjim škulama bile su još nike od ukupno 60 tačaka dnevnog reda, koliko ji se našlo prid odbornicima. Pridlog opozicije da se donese odluka o formiranju gradski opština u Subotici je odbijen. Po ričima gradonačelnika **Bogdana Labana** inicijativa je odbijena jer njezina realizacija zahtiva velika finansijska sridstva

– Ni veći gradovi od nas, poput Novog Sada, nemaju gradske opštine. Ovo je iskorišćeno u dnevno političke svrhe, a ako je to bio zahtev tadašnje stranke, tribali su to da urade mnogo ranije. Znamo koje su potrebe naših građana u prigradskim naseljima, oni imaju poverenje u nas da neće biti zaboravljeni i da će infrastrukturni projekti biti nastavljeni i unapređeni – kazo je gradonačelnik Laban.

Nastavak izgradnje Ipsilon kraka Koridora 10

Vlada Srbije i preduzeće Vojput potpisali su ugovor o nastavaku gradnje Ipsilon kraka Koridora 10 kod Subotice. Ugovor je u ime vlade potpisala potpridsidnica **Zorana Mihajlović**, a ugovor je vridan 123,5 miliona dinara i obuhvata nastavak gradnje Ipsilon kraka na prvoj dionici u dužini od jednog kilometra. Potpisani ugovor obuhvata radove na izgradnji live trake autoputa granični prilaz Kelebija – petlja „Subotica Jug" na dionici od kružne raskrsnice na ukrštanju sa Bikovačkim putom do petlje Subotica Jug. Rok za završetak radova je 100 dana. Ipsilon krak je dugačak 23,6 kilometara i obuhvata obilaznicu oko Subotice koja triba da poveže granični prilaze Horgoš i Kelebiju. Horgoš se već nalazi na Koridoru 10, a sa izgradnjom Ipsilon kraka će i prilaz Kelebija bit povezana s tim koridorom. Izgradnja Ipsilon kraka je započeta još 1990. godine. Za 26 godina izgrađeno je oko polak, odnosno oko 11 kilometara.

Kuće za 30 izbiglički porodica

Posli dvi decenije Subotica se prvi put uključila u projekat pružanja pomoći izbiglim licima koji su svoje domove izgubili u ratovima devedeseti godina. Naime, gradonačelnik **Bogdan Laban** i **Vladimir Cucić**, komesar Komesarijata za izbiglice i migracije Republike Srbije, potpisali su u Gradskoj kući ugovor o dodili paketa sridstava u vridnosti od 330 iljada evra za kupovinu seoski kuća sa okućnicom i nabavku paketa građevinskog materijala za popravku il adaptaciju seoske kuće. Pravo da konkurišu imaje izbigla lica posli ratni dešavanja 1991.-1995. godine.

– Za ova sridstva ravnopravno mogu da konkurišu lica koja su, u tom periodu, dobila status izbeglica u Srbiji, a imaju prijavljeno boravište ili prebivalište na teritoriji grada Subotica. Naravno, najpre se vodi računa o najugroženijim ljudima, a mi smatramo da će na ovaj način svoje stambeno pitanje rešiti 30 porodica koje se sa ovim problemom suočavaju više od dve decenije – izjavio gradonačelnik.

Posita ambasadorke

Ambasadorka Izraela u Republiki Srbiji **Alona Fišer Kam** positila je naš grad i sa gradonačelnikom **Bogdanom Labanom** divanila o poboljšanju saradnje na poljima privrede, turizma, informacioni tehnologija.

– Nažalost, kompanije iz Izraela još uvek nisu prisutne u našem gradu. Poznato je da Izrael jedna od vodećih sila u IT sektoru, u kome i naš grad raspolaže značajnim potencijalima, jer imamo i obrazovane ljude i visokoobrazovne institucije. Nastavićemo saradnju u oblasti kulture, a ambasadorki smo obećali smo da će sanacija, rekonstrukcija i restauracija kompletne unutrašnjosti Sinagoge bit završena do kraja naredne godine – istako je gradonačelnik.

Ambasadorka Alona Fišer Kam kaže da Subotica ima velike potencijale.

– Razgovarali smo i o povećanju prisutnosti izraelski kompanija iz oblasti poljoprivredne tehnologije, otpadni voda i navodnjavanja. Svojim turističkim potencijalima Subotica može da privuče ne samo ljude iz Izraela nego i iz čitavog sveta, a veoma je bitna i ponuda

jevrejskog nasleđa kojim raspolaže – naglasila je ambasadorka.

„Dani Kanade u Subotici"

Naš grad ove godine bio je prvi put domaćin manifestacije „Dani Kanade u Subotici", koja se održavala na nekoliko lokacija. Tim povodom, u Zelenoj sali Gradske kuće sa gradonačelnikom **Bogdanom Labanom** i članovima Gradskog veća sastala se delegacija ambasade Kanade u Srbiji na čelu sa savitnikom ambasadora **Brajanom Ebelom**. Ebel je izrazio zadovoljstvo što će se Kanada pridstaviti u Subotici, koja kako je rekao, ima velike sličnosti sa ovom zemljom, posebno po kulturnoj raznolikosti.

Smotra zimske službe

Pridstavnici Lokalne samouprave, Javnog preduzeća za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje prisustvovali su smotri Zimske službe Javnog komunalnog preduzeća „Čistoća I zelenilo" koja je održana na Gradskoj deponiji. **Timea Horvat**, zaminica gradonačelnika kaže da Grad i ove godine spremno dočekiva snig i zimsku sezonu

– Za Zimsku službu do kraja ove godine planirana su sredstva u iznosu od 17,3 miliona dinara: oko 15, 6 miliona dinara za teritoriju grada Subotice, oko 759.000 dinara za teritoriju zaštićenog područja Parka prirode Palić i oko 910.000 dinara za gorivo za prigradske mesne zajednice.

Predrag Radivojević, direktor Javnog preduzeća za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje kaže da će nadležne službe tokom zimske sezone aktivno pratit stanja na putevima i u skladu sa tim i reagovat.

Direktor Javnog komunalnog preduzeća „Ćistoća i zelenilo" **Slobodan Milošev** kazo je da radnika ima dovoljno, a u slučaju da se ukaže potriba biće angažovano i dodatno ljudstvo.

– Svo naše ljudstvo ovde je prisutno, ukupno imamo 76 izvršilaca, od toga su 29 vozači kamiona i razni radni mašina, a 47 su pomoćni radnici. Moram da napomenem da naše preduzeće ima mnogo više zaposleni i ukoliko nam se ponovo desi neka 2012. godina, sigurno je da ćemo biti spremni da reagujemo sa još većim brojem ljudi, a ukoliko bude normalna zima, ovo će biti dovoljno.

Tehnička škula „Ivan Sarić" dobitnik je prestižnog priznanja

Sridnja Tehnička škula „Ivan Sarić" iz Subotice poglašena je za najbolju škulu na teritoriji AP Vojvodine i dobila priznanje „Đorđe Natošević". Na konkurs za ovu kategoriju se prijavilo 70 škula iz Vojvodine, al se Subotička škula istakla po pitanju dualnog obrazovanja. Novčana nagrada iznosi 500 iljada dinara. Priznanja su u zgradi Pokrajinske Vlade u Novom Sadu uručili potpridsidnik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihalj Njilaš** i pridsidnica Odbora za dodilu priznanja „Dr Đorđe Natošević" **dr Olivera Gajić**, redovna profesorka Filozofskog fakuleta Univerziteta u Novom Sadu. Direktor škule **Ivan Bajić** kaže da su za ovo visoko priznanje svi zaslužni.

Pored Tehničke škole „Ivan Sarić" iz Subotice nagrađeni su i: Osnovna škula „Branko Radičević" iz Pančeva; Predškulska ustanova „Poletarac" iz Odžaka, Milena Gmijović, nastavnica razredne nastave u osnovnoj škuli „Zdravko Gložanski" u Bečeju i Aleksandra Sekulić, nastavnica srpskog jezika u Ekonomsko - trgovinskoj škuli u Kuli.

U Hemijsko tehnološkoj škuli održana je akcija „Mladi kuvaju"

Povodom obilužavanja Evropskog dana pravilne ishrane u Hemijsko-tehnološkoj škuli organizovana je akcija „Mladi kuvaju", u cilju edukacije mladi da samostalno pripreme zdrav obrok i prihvate zdrave navike u ishrani. Akciju je organizovao Centar za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subotica u saradnji sa koordinatorkom praktične nastave **Ildiko Šmid** i profesoricom hemije **Natašom Nikoloski** iz Hemijsko-tehnološke škule. Obilužavanje 8. novembra, ko Evropskog dana pravilne ishrane i kuvanja sa dicom, nastalo je u potribi za promovisanjom zdravi prehrambeni navika med dicom s obzirom na to da je sve više dice u Evropi gojazno.

Istraživanja zdravstvenog stanja stanovništva Srbije iz 2001, 2006. i 2013. godine pokazala su trend stalnog rasta gojaznosti, kako kod dice tako i kod odrasli. U poslidnjem istraživanju registrovano je 13,7 posto gojazne dice uzrasta od 7 do 14 godina, što je za 5,2 odsto više neg u 2006. godini. Takođe, došlo se do podatka da tek nešto više od 50 posto dice svakodnevno jede voće i povrće, dok su slatkiši, grickalice, peciva i sendviči najčešći izbor mališana na škulskom odmoru.

Stručnjaci upozoravaje da je prikomirna težina i gojaznost u dičijem uzrastu vodeći uzrok privrimene onesposobljenosti, povećanja faktora rizika za razvoj srčani bolesti, dijabetesa i karcinoma u odraslom dobu, al i sve prisutniji oboljenja u dičijem uzrastu. Važno je ukazat da gojazna dica često imaju i mentalni problema i da su sklonija depresiji, jer su izloženi pritiscima i podsmiju vršnjaka.

Otvoren objekat za prihvat maloletni migranata

U Domu za dicu sa smetnjama u razvoju „Kolevka" svečano je otvoren novoizgrađeni objekat za smištaj maloletni migranata brez pratnje odrasli. Posli pet miseci od polaganja kamena temeljca, završeni su radovi na izgradnji objekta površine oko 250 kvadrata. U novom objektu privremeni smeštaj će moći da potraži dvadesetoro dice migranata brez pratnje odrasli, a izgradnju objekta finansirala je švajcarska Agencija za razvoj i saradnju sa oko 24 miliona dinara, na osnovu bilateralnog sporazuma Švajcarske i Srbije o jačanju kapaciteta u periodu migrantske krize.

– Na ovu ideju smo došli jer kapacitet koji je postojao u „Kolevci" nije bio dovoljan. Procena je da u ovom momentu u Srbiji boravi oko 37 odsto dece u okviru celokupne migrantske populacije i to je populacija koja će jednim delom biti korisnik do započinjanja azilne procedure, odnosno posle određivanja staratelja od nadležni centara za socijalni rad – kazo je državni sekretar u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, **Nenad Ivanišević**.

Nov balon na bazenu

Otvoreni bazen u Dodovoj šumi, nakon dužeg perioda dobio je nov prikrivač, u vidu balona koji je savrimen, moderan, a koji će ubuduće da štedi energiju, a samim tim i smanji troškove. Stari balon je već o polovan kupljen i postavljen 1993. godine, te ga je bilo već neophodno zaminit, kaže član Gradskog veća zadužen za sport, i omladinu **Nemanja Simović**:

– Nabavkom novog balona imamo višestruku korist, pre svega što štedimo energiju i za zagrevanje i osvetljavanje bazena, a ne treba smetnuti sa uma i da smo ovim poboljšali bezbednost građana, jer se sneg više neće zadržavati na vrhu balona, čime isključujemo mogućnost urušavanja usled povećanog pritiska. S obzirom na uštede koje ćemo ostvarit mislim da će se investicija veoma brzo isplatiti, a građani su dobili moderan i bezbedan balon na duže staze.

Ušteda zbog novog balona omogućiće trošenje sridstava u neke druge namine, kazao je **Robert Tot**, direktor Javnog komunalnog preduzeća „Stadion"

– Bez obzira što imamo novi balon, promena cena ulaznica neće biti. Radno vrime takođe ostaje isto, a bazen pod balonom će biti na raspolaganju građanima.

Temperatura vode u bazenu je 26 stepeni, dok se temperatura u balonu održava na oko 27. Vridnost investicije je 10 miliona dinara, a garancija na novi balon je 10 godina.

K. S.

OTVORENA „ČITAONICA BUNJEVAČKE ZAJEDNICE”

Na početku zanimljivog puta

Libreria klub” koji funkcioniše pod okriljom UG „Regional”, okupio je nacionalne zajednice u Subotici sa namirom da se na jednom mistu, kroz različitosti kulturni zajednica, pokaže koliko je u stvari bogata kultura Subotice. Prvi koji su u zanimljivom prostoru „Libreria kluba” osposobili svoj dio multi-kulturnog prostora su pripadnici bunjevačke zajednice, a „Čitaonica bunjevačke zajednice” otvorena je u utorak, 29. novembra.

Nosilac organizacije kod Bunjevaca bilo je UG „Bunjevački omladinski centar”, a projekat je podržan i od strane Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Kako je to istako **Boris Bajić**, pridsednik UG „Bunjevački omladinski centar”, poziv je rado prihvaćen, jel je pripoznata namira da se i ovoj zajednici, ko i drugima u Subotici, pruži jednaka šansa.

– Mi smo prvi počeli da realizujemo naše planove, biće tu još nikoliko nacionalni manjina, a pridstavljamo se našim izdanjima, knjigama, novinama, časopisima, al i elektronskim izdanjima. Značajno da je imamo priliku da se u ovom prostoru pridstavimo ko ostale manjine, a pozivamo sve, ne samo Bunjevce, nego i sve druge koje interesuju istorija, književnost i kultura, da svrate, informišu se, nuz kafu i čaj. Fala domaćinu na pozivu, al fala i onima koji su nam pomogli svojim izdanjima, Novinsko-izdavačkoj ustanovi „Bunjevački informativni centar”, „Bunjevačkom medija centru”, Kulturno-umitničkim društvima „Bunjevka” i „Aleksandrovo”, Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmok”, Kati Kuntić... – istako je tom prilikom Boris Bajić.

Stela Bukvić, Boris Bajić i Dragan Rokvić

Gosti na svečanom otvaranju

Za svečano otvaranje „Čitaonice bunjevačke zajednice” pripravljen je program koji je divanio o **Mari Đorđević Malagurski**, jednoj od najpoznatiji književnica iz Subotice, upravo Bunjevki.

– Obilužavamo 45 godina od smrti poznate bunjevačke književnice, koja je dala izuzetan doprinos u promociji Bunjevaca i čuvanju bunjevačkog jezika. Tako je Stela Bukvić čitala odlomke iz njene najpoznatije, al i nagrađivane zbirke pripovidaka „Vita Đanina i druge pripovetke iz bunjevačkog života”. Takođe, BKC „Bajmok” nam je ustupio dokumentarni film „Vezak vezla Mara”, upravo posvećen našoj poznatoj književnici – istakla je **Tamara Babić**, koordinator „Čitaonice bunjevačke zajednice.

Dragan Rokvić, organizator projekta isprid UG „Regional”, istako je da je cilj Udruženja da se pokaže štogod što je jedinstveno za Suboticu, suživot mnoštva nacionalni zajednica na jednom mistu.

– Želimo da afirmišemo specifične posebnosti kulture i identiteta koje male nacionalne zajednice imaju. Bunjevačka zajednica je među prvima pokazala interesovanje, a slede nove čitaonice drugih zajednica. Cilj nam je da čitamo knjige, negujemo poeziju, sve forme izražavanja i ispoljavanja kulture, osobenosti koje nacionalne zajednice neguju, a nadamo se da se nalazimo na početku jednog zanimljivog puta. Radićemo kroz radionice, tribine, promocije, okrugle stolove, a najvažnija radionica biće radionica duha. Pokušaćemo da pokažemo kakvi su kapaciteti Subotice kao multietničke i multikulturne sredine, da u jednom prostoru pokažemo da možemo da sarađujemo, a da prožimanje kulture mora biti čarobno i zanimljivo – dodo je Rokvić.

N. S.

U BAJMOKU ODRŽAN „BAL ZA SVETU KATU”

Okupile se tri generacije

Po već dobro poznatoj tradiciji Bunjevački kulturni centar „Bajmok” organizovo je „Bal za Svetu Katu”, čime se i ovo udruženje priključuje obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca – Dana Velike narodne skupštine.

Kako je to već i običaj u Bajmoku, u kulturno-umitničkom dilu programa nastupila su dica koja u OŠ „Vuk Karadžić” pohađaje predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

– Poklonili smo ovo veče, koje je u sklopu obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca, svim Katama. Njima smo čestitali imendan, a sve Kate, Katice, Katarine... dobile su prigodan poklon. Med oko 180 gostiju su tri generacije, a posebno nam je drago što su tu i najmlađi, dica koja uče bunjevački u škuli, oni koji su tek nedavno izašli iz škulski klupa i oni koji su učestvovali u program. Osmislili smo ga tako da vidimo kako danas mlade generacije doživljavaje praznike, kako čuvaje običaje i tradiciju – istako je **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmok”.

Ko i obično, za Bal za Svetu Katu, sala KPD „Jedinstvo Eđšeg” bila je puna

Tombola obradovala najsrićnije

Ples i razonoda nisu izostali

Nije izostala ni tradicionalna večera – pivčiji paprikaš, pripravila ga je trojka **Joška Urban, Marija Pokornić** i **Marija Kolar**, a da je bilo ukusno, potvrdili su i gosti.

Inače, u narodu postoji izreka „Sveta Kata, snig za vrata”, a upravo Pokornić, koji prati i vrime po Lucinom kalendaru, najavljuje dal će se uskoro i „zabilit” u našim krajovima.

– Lucin kalendar kaže da stiže zalađenje, neće biti ozbiljni padavina, al ne znači da ji neće bit uopšte.

Med prisutni osam Kata na balu je bila i **Kata Zvekan** koja je prid medije izašla zajedno sa unukom koja je bila vesela.

– Imendan prvo proslavim u krugu porodice i sa prijateljima. Lipo je da se to obiluži, al i da se zna da i ja postojim. Trudim se da goste počastim, obično to bude kako prase, ako se pogodi da baš i nema praseta, bude pileće meso, uvik bude čorbe, kake torte... Od kako postoji BKC „Bajmok” redovno dolazim i na Bal za Svetu Katu, čak sam i jedan od organizatora, i ako Bog da da poživim, biće tako i dalje – izdivanila nam je ona.

U programu su bila uključena i dica, a kako je to bilo ispripovidala je **Adrijana Sabo**.

– Divanili smo vicove, pivali smo o Kati, al je ovo bila prilika i da se družimo. O običajima smo dosta naučili u škuli, od učiteljice Svetlane Mormer. Uživam da slušam kako nam ona divani, i volila bi da se više običaja obilužava ko ovaj.

Posli programa i večere, zabava se nastavila u opuštenoj atmosferi, al i nuz tombolu u kojoj je glavna nagrada bila bicigla.

N. S.

STIGLA NAGRADA

Na adresu BKC „Bajmok” stigla je i nagrada. Naime, Kulturno-prosvitna zajednica Srbije, koja organizuje „Susrite sela Srbије”, dodilila je priznanje Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmok” za čuvanje, nigovanje i obogaćivanje tradicije i kulturne baštine Bunjevaca.

ODRŽAN SEMINAR „RODNA RAVNOPRAVNOST U DELOVANJU NACIONALNOG SAVETA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE”

Da se uradi još više

U organizaciji Misije OEBS-a u Srbiji, u Subotici je, u subotu i nedilju, 9. i 10. decembra, organizovan dvodnevni seminar „Rodna ravnopravnost u delovanju Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine”. Bila je to prilika da se tokom pridavanja i radionica, održani u hotelu „Glorija”, vidi kako je stanje u NSBNM po pitanju rodne ravnopravnosti, kako je stanje u bunjevačkoj zajednici i kako ono mož bit još većma unapriđeno.

Tokom seminara su obrađene teme „Zašto je rodna ravnopravnost tema?”, „Svakodnevni život – kako žive žene i muškarci?”, „Rodna ravnopravnost u aktivnostima NSBNM”, „Urodnjavanje i alati za uvođenje rodne perspektive”, „Rodna statistika, rodna analiza, rodno budžetiranje – primena”, „Moguće aktivnosti u 2017. godini” i „Mapiranje ključnih aktera u partnera”.

Da je NSBNM dobar primer poštivanja rodne ravnopravnosti potvrdila je i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Savita, koja je, na funkciji pridsidnice, i sama dobar primer rodne ravnopravnosti.

– U našem Savitu ima najveći broj žena u odnosu na druge nacionalne savite. Polovina članova NSBNM su žene, žene su na brojnim rukovodećim mistima, pa smo iz tog razloga i dobili „na poklon” ovaj seminar. Vidi se da sa našom zajednicom vridi divanit po ovom pitanju i pokušat napravit još više – divani pridsidnica NSBNM, pa nastavlja:

– Želimo da imamo još ljudi koji će ovu temu razumit na pravi način, da i muškarci i žene jednako u zajednici budu svesni šta je njev poso kada je u pitanju borba za nacionalni identitet.

Nuz **Milicu Rodić**, savitnicu za pitanja nacionalni manjina u Odiljenju za demokratizaciju Misije OEBS u Srbiji, na seminaru su pridavale i **Kosana Beker**, pomoćnica povirenice za zaštitu ravnopravnosti, ko i **Višnja Baćanović**, nezavisna konsultanktinja za rodnu ravnopravnost koja je istakla da je seminar pokazo na koji način u okviru rada NSBNM triba obratit posebnu pažnju na pitanje rodne ravnopravnosti.

– Tu se nalazi i pitanje rodno odgovornog budžetiranja, kroz izradu planova i njihovu realizaciju. Želimo da vidimo i na koji način se može doprineti unapređenju položaja žena. Obratili smo pažnju i na specifične nadležnosti i aktivnosti kojima se bavi nacionalni savet, da vidimo na čemu još može da se radi. Odlično je što su u NSBNM ravnopravno muškarci i žene, što je predsednica žena. To je dobra poruka, a ima tu aktivnosti na kojima još može da se radi. Kod Bunjevaca ima dosta žena koje se aktivno bave kulturom, umetnošću, to se mora još malo bolje promovisati. Takođe, obrazovna struktura stariji žena je dosta nepovoljna, o tome se mora povesti računa. Konačno, aktivnosti NSBNM moraju da budu jednako dostupne svima u zajednici – istakla je ona i naglasila da seminar nije proteko u klasičnom pridavanju, nego više ko zajednički rad na dogovaranju načina i putova kako da rad bude još bolji.

Dobra poruka se mogla izvući i iz strukture učesnika seminara, bilo je uključeno podjednako pripadnika obadva pola.

N. S.

POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI U RADU NSNM U SRBIJI

Centar za podršku ženama, nuz podršku Misije OEBS u Srbiji je, u okviru realizacije projekta „Podsticanje rodne ravnospravnosti u okvuru nacionalnih saveta nacionalni manjina” organizovo dvednevni seminar na temu „politike rodne ravnopravnosti u radu nacionalnih saveta nacinalni manjina”. Seminar je održan 25. i 26. oktobra u Šapcu.

Isprid Bunjevačkog nacionalnog savita, na seminaru su učestvovale **Marija Bošnjak Stepanović** i **Marija Šamu**.

Ovaj sastanak je imo za cilj da sagleda u kojoj miri su unapriđeni kapaciteti članova odnosno članica nacionalni savita nacionalni manjina za usvajanje i primenu mehanizma za uvođenje politike rodne ravnospravnosti u strateške dokumente i planove, ko i u rad nacionalni savita nacionalni manjina. Bila je to prilika da se otvoreno diskutuje o perspektivama i daljim koracima uvođenja rodne perspektive u rad nacionalni savita nacionalni manjina.

R. P.

U MALOJ BOSNI PO 13. PUT ODRŽANA „IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA”

Simbol Isusovog rođenja

U nedilju, 4. decembra, u Domu kulture u Maloj Bosni održana je tradicionalna „Izložba božićnjaka”, a bila je to prilika da se po trinajsti put prikaže jedna od tradicija Bunjevaca u Bačkoj. Ko i raniji godina iza organizacije stoji Udruženje građana „Bunjevačka vila” iz Male Bosne koje se trudi da sačuva dio bunjevačke tradicije.

Kako je to kazala **Nela Ivić**, pridsidnica UG „Bunjevačka vila”, prisutni su mogli vidit širu izložbu koncipiranu oko teme Božića.

– Na izložbi smo ove godine imali četrdesetak božićnjaka, a drago nam je da su se ponovo u njevu izradu uključila dica, jer je izloženo bilo i petnajstak dičiji radova. Nuz božićnjake bilo je još dvadesetak izlagača koji su pokazali svoje veštine u pravljenju božićni ukrasa, pa su tako bili i ukrasi od slame, heklani, štrikani, nacrtani... – kazala je ona.

Izložbu je oplemenila i promocija knjige „Čežnja”, autorke **Marije Bošnjak**, inače podpridsidnice UG „Bunjevačka vila”. Bila je to prilika i da ona kaže koju rič o simboliki božićnjaka.

Nela Ivić, Marija Bošnjak, Dragan Muharem i Veljko Vojnić

– Božić je najradosniji događaj, a kod nas je običaj da se za to dobo pravi božićni kolač sa malim betlemom. Običaj je da se božićnjak na astal unese na Badnji dan, a ima ko ga skine na Novu godinu, a ima ko i na Tri kralja. Kadgod se božićnjak pravio baš na Badnji dan, a danas ga pravimo malo ranije, pa onda domaćica ima više vrimena da bude što lipši. Taj betlem od figurica od tista nije slučajno na kruvu, jel je kruv izvor života – divanila je Marija Bošnjak.

Da je tako potvrdio je i **Dragan Muharem**, župnik Crkve svetog Trojstva u Maloj Bosni koji se pofalio da slavi mali jubilej, da se peti put nalazi na božićnjoj izložbi u Maloj Bosni. On je istako da božićnjak pridstavlja teologiju u malom, jel prinosi glavnu poruku Božića, da Bog dolazi med nas. Podvuko je da kruv daje život, da brez njega život ne možemo ni zamislit, te da je to simbol Boga koji se daruje.

– Poruka Božića je da Bog dolazi med nas, da Isus želi biti prisutan u našem životu – naglasio je Muharem.

Izložbu je svečano otvorio **Veljko Vojnić**, zaminik pridsidnika Skupštine Subotice, koji je pofalio vridne ruke najčešće žena koja pripravljaje božićnjake.

Svoj štand imala su i dica iz Male Bosne

– Fala UG „Bunjevačka vila” na pozivu, čestitam vam što ste već stigli do trinajste izložbe, a nadam se da će ji biti još tušta u budućnosti. Divimo se rukotvorinama naši žena koje prave božićnjake koji krase naše kuće i trpeze u danima kad radosno obilužavamo jedan od najvažniji dana u životu kršćana – prino je Vojnić poruku iz lokalne samouprave.

U okviru programa učestvovala je dramska sekcija UG „Bunjevačka vila” koja je prikazala dio običaja za Badnje veče, ko i dio pivačke grupe KUD „Bunjevka”. **N. S.**

U SOMBORU SE POTRUDILI DA NAJMLAĐI VESELO DOČEKAJE BOŽIĆ

U susrit praznicima

U Somboru, u Bunjevačkom medija centru i UG „Bunjevačko kolo" odlučili su da pridstojeće praznike najave radom sa najmlađima, kroz radionice, al i doček Mikulaša.

„Veseli medenjaci" i „Ukrasne, praznične kutijice" su nazivi radionica koje je pripravio Bunjevački medija centar. I ove radionice bile su naminjene mlađim članovima Media centra s kojima je radila pridsidnica Udruženja **Stanislava Lutkić**.

Radionice su bile prilika da se okupe najmlađi i nuz druženje prikažu svoju maštu i kreativnost.

Medenjake, za prvu radionicu, pripravila je Stanislava Lutkić koja je dici objasnila kako se ukrašavanju slatki medenjaci.

– Ukrasne boje su prirodnog porikla – od biljanaca, šećera, gustina i limunovog soka, dok se razne boje dobijaju dodavanjom kolačarski jestivi boja – objasnila je ona, te je dodala da su ovaki medenjaki lipi, maštoviti, al i ukusni.

Dica su s oprezom u početku prilazila medenjacima i zdravo pažljivo izvlačili i povlačili linijice, cvitiće, listiće i razne oblike. Ova sigrarija bila je još slađa i kreativnija jer su mališani vrime odmora prikraćivali slatkim zalogajima.

– Malo sam se uplašila u početku da ne nacrtam loše niki ukras jel cvitić al sam posli svatila da je sve u stvari zdravo zabavno i lipo. A i Stašini medenjaci su zdravo ukusni! – divanila je **Vasilisa Drvar**.

– Ovo je zapravo uvertira u naše slideće radionice koje planiramo, a sve u susrit božićnim praznicima! – istakla je pridsidnica somborskog Bunjevačkog medija centra, i dodala da je sa istom temom, prazničnog slavlja i radosti, pripravljena i slideća radionica na kojoj su dica naučila da sami naprave lipu ukrasnu kutijicu u koju mogu staviti božićne poklončiće, a koja je sama po sebi već toliko lipa i unikatna da je ona i ko prazna lip poklon. Nuz ukrasne hartije, lipilo, makazice i ukrase, dičijoj mašti i radovanju nema kraja. Tako su nastale škatuljice u obliku kocke, piramide – lipi boja, sa sjajnim ukrasima, upravo za pridstojeće praznike.

Dica napravila medenjake sa motivima praznika

Mikulaš u Somboru darivo dobru dicu paketićima

Svi su se složili da je druženje najvažnije, al naučili su puno novi i korisni praktični savita i načina kako da se priprave na originalan način za pridstojeće božićne i novogodišnje praznike.

Udruženje građana „Bunjevačko kolo" iz Sombora je po prvi put pripravilo proslavu Svetog Nikole el, kako je u narodu poznatije, doček Mikulaša.

S namirom da se najmlađi obraduju prid božićne i novogodišnje praznike, a da se pritom sačuva običaj bunjevački familija, umitnički rukovodilac **Dragan Kubatov** je pripravio mali program u kojem su učestvovala dica koju su izučavala bunjevački u OŠ „Bratstvo jedinstvo" u Somboru i dica, članovi „Bunjevačkog kola" i likovne sekcije udruženja.

– Sićajuć se ditinjstva i običaja da uoči svetog Nikole očistimo obuću, metnemo je u pendžer pa se izjutra radujemo darovima – narandži, smokvi pa i nikom slatkišu, odlučili smo da i na našu dicu prinesemo taj stari običaj u formi kaku današnje, modernije vrime zahtiva – istako je počasni pridsidnik „Kola" **Đuro Bošnjak**.

– To je samo dio tradicije koju smo obavezni prinet na naše potomke – istako je Bošnjak.

Mikulaš je obradovo dicu prigodnim paketićima, a ona su mu deklamovala pismice o zimi, Božiću i raspustu. Na kraju priredbe za mališane je pripravljena žurka nuz grickalice i sokiće.

Proslavu i doček Mikulaša u Bunjevačkoj kući u Somboru je podržo Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine darivanjom prigodni paketića. **R. P.**

KUDŽ „BRATSTVO” GOSTOVALO U MAĐARSKOJ

Uskoro godišnji koncert

Dičiji ansambl Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo” gostovo je od 28. do 30. novembra u Budimpešti u Mađarskoj, na tradicionalnom folklornom festivalu u organizaciji Srpskog kulturno-umitničkog društva „Taban” iz Sent Andreje.

– Rič je o tradicionalnom festivalu, revijalnog karaktera, a nuz nas su učestvovala srpska kulturno-umitnička društva iz Mađarske, al i jedno iz Crne Gore. Priredili smo po sata programa, a pridstavili smo se, naravno, sa bunjevačkim igrama. Privukli smo fain pažnje, vidili smo da u publiki ima i dosta Bunjevaca, na primer, žena pridsdidnika KUD „Taban” Dušana Vukovića je Bunjevka iz Kaćmara. Cure su bile obučene u bili šling, ta raskoš je privukla pažnju positilaca, dok su kod momaka najzanimljivije bile zvečke. Prisutni su tili saznat za šta one služe, al i kako se prave – divani **Antuš Romić** iz KUDŽ „Bratstvo”, pa nastavlja:

– Bila je sa nama i pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine Suzana Kujundžić Ostojić, a zajedno smo mogli i obać taj dio Budimpešte.

Kako kaže naš sagovornik, postoji interesovanje da i KUD „Taban” postavi koreografiju bunjevački igara, al prija tog triba obezbedit i nošnju.

– Mi smo raspoloženi da pomognemo, a mislim da će ovaka ideja kad-tad bit i realizovana.

Oma po dolasku iz Mađarske počele su pripreme za tradicionalni godišnji koncert KUDŽ „Bratstvo”.

– Koncert pripravljamo za 18. decembar, na Oce. Pripravićemo program koji će trajat 120 minuta, a zasad će bit šesnajst koreografija naša tri ansambla, malog dičijeg, sridnjeg dičijeg i izvođačkog. No, kako postoji i interesovanje veterana, možda ćemo uključit i nji. Po tradiciji ćemo uključit sve naše članove, da se vidi šta su oni to uradili u ovi godinu dana – ističe Romić i zafaljiva se OŠ „Majšanski put” di će koncert i bit održan, s početkom u 18 sati.

Karte se već mogu nabavit u prostorijama KUDŽ „Bratstvo”, a Romić nam za kraj otkriva da godišnji koncert nije kraj aktivnosti u 2016. godini.

– Prid sam kraj godine, 28., el 29. decembra, održavamo tradicionalno druženje u našim prostorijama, Dida Mraz će obać naše najmlađe članove, a biće tu i igranka, druženje s roditeljima.

N. S.

ODRŽAN 16. FESTIVAL „VOJVODINA KROZ PESMU I IGRU”

Nastavljena tradicija

Tradicionalni Festival „Vojvodina kroz pesmu i igru” nije izosto ni ove godine, a Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo” ugostilo je ljubitelje pisme i folklora iz cile Vojvodine. Bila je to prilika da se na sceni „Nepkera” prikaže folklorna raznolikost, ne samo Vojvodine, nego i cile Srbije.

Kako je to istako **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik KUD „Aleksandrovo”, svi učesnici su dali velik doprinos da se tradicija Festivala nastavi, a nakon folklorni i muzički izvedbi na sceni „Nepkera”, nastavljeno je druženje, koje je također važan dio ovaki susrita.

Na 16. Festivalu „Vojvodina kroz pesmu i igru” su nastupili BKC „Tavankut”, BKC „Bajmok”, KUD „Žabari”, DONKT „Đerdan” Gospođinci, „Sunčana jesen” Kikinda, Udruženje penzionera Grada Novog Sada, KUD „Milan Ajvaz” Srpsku Krstur, KUD „Stevan Kaćanski Bard” Srborban, DONKT „Rogalj” Žabalj, i, naravno, domaćini KUD „Aleksandrovo” koji su svojim nastupima otvorili i zatvorili 16. Festival.

N. S.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Radosti Božića

Decembra miseca je sveto adventsko vrime, kad se živi u iščekivanju jednog velikog događaja. Advent traje četri nedilje, koje nas sićaju kad je narod čeko obećanog spasitelja četri iljade godina. Po crkvama su se još za mraka služile mise zornice, na koje je kadgod išlo tušta svita, a bio je običaj da se sva čeljad ispovide i pričeste do Božića, kako bi u miru dočekali Isusovo rođenje. U decembru ima najviše svetaca koje slavimo i koji se spominjemo, a od sviju se najviše radujemo Božiću. Ni za jedan svetac se ne sprema priko cile godine ko za Božić. Čim prispije prvo voće, domaćice su kazale triba naduncovat i nasušit da imamo za Božić. A i sve drugo, mak, luk, gra, zeleniš, ako dobro rodi kazalo se biće fala Bogu za Božić. Ako žito nije dosta rodilo ijo se crni i kuruzni kruv, al za Božić su naše domaćice ostavile bilog brašna za pleten kolač i druga peciva.

Advent u iščekivanju

U Adventu se nisu pravili svatovi ni druga veselja sa svirkom, jel peta crkvena zapovid kaže ne svadbuj u svečano zabranjeno vrime. Tako se Advent živio u iščekivanju, što se i prinosilo s kolina na kolino. U decembru se kadgod nije ništa radilo po njivama, jesenji poslovi su već bili završeni, a što je ostalo radilo se u proliće. Ljudi su kazali „Zemlja stara zimi se odmara". Dani su kratki pa za toliko prođu. Muškarci su namirivali josag, konje, krave, svinje i ovce. Sve je to tribalo naranit, napojit, očistit i namrvit kuruza. Žene su se bavile piležom, naodranjivale su pileža, morkača, pućaka, gusaka koje su kljukale. Debele guske su se prid Božić mogle dobro prodat, a svaki je ostavljo sebi za Božić.

Smrkne se rano pa kad se večera iđe se u komšiluk da se malo skrate dugačke noći. Ako je kogod bio na hetiji, divanio je šta je čuo novo i kako se kojičemu kreću cine. Ako je kogod kupio novine pripovido bi drugima ono najvažnije što se trevlja u svitu. Najčešće su odigrali i koju partiju karata. Žene su ponele svoje radove, štrikanje, predenje el kaki drugi ručni rad. Sa sobom bi povele i mlađu dicu koja su se znala lipo zasigrat, a mladi su se skupili na drugo misto da se malo zabave. Kadgod su se komšije većma slagale, poštivale i pomagale neg danas. Kazalo se da je komšija najveći rod, jel komšija će prvi doć da pomogne ako je štogod tribalo oko josaga, ako se štogod trevi, el se štogod zapali, komšije bi oma dotrčale, nisi ji moro ni zvat. Zato su komšije jedno druge cinili i poštivali, pa i kad je kako veselje komšije su uvik bile pozvane. U decembru ima najviše imena, pa su komšije išle čestitat jedni drugima imendane.

Sveci u decembru

Barbara je 4. decembra, na taj dan se kadgod odsikla grana višnje, pa se unosila u sobu, da bi procvatala do Božića. To su bile prve božićne grane, a nije ji tribalo ni kitit jel su ji krasili cvatovi. Sveti Nikola biskup je 6. decembra. To je dičiji svetac koji je dici donesivo poklone i meću ji u cipele koje su bile lipo očišćene. Dica su taj dan kad dođu iz škule oma sami svoje cipele lipo očistili i naboksali, a bilo je šta čistit jel su kadgod dica u škulu išla po atarskim blatnjavim putovima. Pridveče su ji mećali na pendžer. Dugo su čekala budna, da vide Mikulaša, al on nikad nije dolazio dok dica ne zaspu. Pokloni nisu bili veliki, al kadgod su se dica poklonu zdravo radovala. Mikulaša su crtali onako kako su mislili da izgleda, odilo i kapa ko biskup, da nosi štap i džak s poklonima. Svete Luce se spominjemo 13. decembra. Na taj dan posijemo žito u kake čaše el šolje koje i ono izraste i ozeleni do Božića. Luca je ženski svetac pa ga je ženski svit najvećma i držo. Na taj dan se nisu prale košulje, nise šilo, štrikalo, prelo ni tkalo. Naši stariji su držali adet da na taj dan ne daju ništa iz kuće, jel se virovalo da će se tako odnet srića. Ako bi kogod kupovo jaja el mlika odno bi dan ranije. Domaćice su rano ustale pa su očistile kokošinjce, a isprid pomećale kaki obruč i šine od kola, pa se priko tog ranio pilež, da se drži čopor priko cile godine.

Cure su pisale 12 muški imena na artijice, smotale i svako jutro po jednu bacile u vatru, pa koje ime ostane na poslitku, virovalo se da će se tako zvat momak za kojeg će se udat. Stariji su pratili dane od Luce do Božića i pisali vrime. Prvi dan je označavo januar, drugi februar i tako redom.

Poštivanje roditelja

Treće nedilje advetna su Materice. Bunjevci su oduvik poštivali svoje mame i svečano proslavili Materice. Sićajuć se svoji mama koje su ji rodile, odranile, nigovale, učile ji prve riči, prve korake i prve molitve. Dica su rano ustajala i prvo čestitala Materice. Udate ćeri su dolazile čestitat Materice s čovikom i dicom. Kuvala se svečana užna, čorba, meso, bilo je dunca, kolača, a na kraju ora i jabuka. Lupinje od ora su se bacale po sobi, pa se priko nji išlo, a virovalo se ako se nasitno izlome da će bit tušta pilića.

Četvrte nedilje adventa su Oce, kad se sićamo svoji očeva koji su teškim radom zarađivali kruva za svoju dicu. U goste se slabije išlo, jel je to vrime prid sam Božić, a ima kad su zajedno Oce i Badnji dan. Na Badnji dan su sva čeljad rano ustajala, jedni drugima čestitali Badnje jutro, popili po čašicu zamedljane rakije, pa su se svi latili posla. Domaćica zakuva tisto za pletene kolače, pa dok se tisto ne krene, napravi tisto za čorbu, a od tog tista pravi i figurice za božićnjak. Kuvala se posna, al dobra večera. Dica se svudan stvore, svašta diraje, skaču i prkose, al se tuć nije smilo, jel se virovalo da će ko se tuče na Badnji dan imat čirova. Cure su kitile granu koja se metne u pročelje na astal, na bili čaršap, a ispod božićnjak, zeleno žito, ovčice od vate, ora i jabuka.

Kad čeljad sidnu za astal, izmole svi na glas „očenaš", pa počne toliko čekana večera. Domaćin jednu jabuku rasiče na toliko strana koliko ima čeljadi za astalom. Prvo se umaču u med bili luk, orasi i jabuke, a zatim se ide gra čorba, nasuva sa sirom i gube s makom, pa riba i kompot od suvog voća. Kadgod su po salašaima išli betlemaroši, oni su u jednoj škatulji nosili lipo napravljen betlem. Išla su četri mlađa muškarca, bili su u kožuvima privrnutim naopako, a na glavi su nosili šepice. Kad dođu u kući, betlem metnu na astal, pa se zajedno pomogle Bogu. Posli posidaje na slamu, pa se malo šale, a onda pođu dalje. Mladi su se znali malo namaškarat i našminkat, pa su išli u vašange, kod komšija. Ko je mogo, išo je na misu ponoćnicu. Domaćin bi, zajedno sa dicom, spuštio jednu jabuku u punar u pomoć, a svem josagu se dalo ist.

Od ponoći se više nije postilo, ilo se pača sa mekanim kolačom. Ovu noć se spavalo na slami, zato što je i Isus prvu noć spavo na slami. Sutradan je Božić, Isusovo rođenje, tako se i čestitalo. Išlo se u crkvu, na misu, i kuvala se svečana užna. Svilena čorba, više feli mesa, kuvanog i pečenog, dunca, i sitni slatki kolača. Za božićne svece se obalazila rodbina, išlo se čestitat. To božićno raspoloženje bilo je na svakom salašu, svi su bili veseli, i svaki je imo čime ponudit goste.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

U decembru ima najviše svetaca koje slavimo i koji se spominjemo. Novembra 30. se završava vrime kroz godinu i počinje adventsko vrime, došašće, kad se živi u iščekivanju jednog velikog događaja koji će se trevit po riči Božijoj i rič je tilom postala i nastanila se med nama. Još u Starom zavitu Bog je židovskom narodu obećo priko proroka da će se rodit spasitelj svita. Obećanog spasitelja svit je čeko četri iljade godina. Zato vrime Bog je pripravio jedan narod iz kojeg će se rodit spasitelj svita.

U adventu se pripravljamo za proslavu Božića u kojem slavimo Isusovo rođenje i prvi dolazak na zemlju. I mi sad, kad slavimo Božić, čekamo Isusov drugi dolazak na zemlju, koji će bit na svršetku svita.

Svete Barbare divice i mučenice se spominjemo 4. decembra .Ona je čerez vire tušta trpila, bila je progonjena i zatvarana, al se vire nije tila odreć. Čerez tog je i rođeni otac progonio. Nje se sićaje starija čeljad koja su živila na salašima, tano se mogla vidit slika svete Barbare. Ona je zaštitnica salašara i salaša od groma, pa kako su nestajali salaši i salašari, nestajo je i ovaj svetac.

Decembra 6. slavimo Svetog Nikolu biskupa. On se staro o sirotinji i siromašnoj dici, pa ji je učio da mole Boga. Bezgrišno začeće Divice Marije slavimo 8. decembra. Začeće čestitamo ko prvo čelo Božića. Treće nedilje adventa slavimo Materice, a četvrte Oce. To je i Božija zapovid, da se poštivaje otac i mater, da dugo živiš i da ti dobru bude na zemlji.

Svetu Lucu divicu i mučenicu slavimo 13. decembra. Ona je zaštitinica od bolesti očivi, i zaštitnica pernate živine. Decembra 23. se spominjemo Svete Viktorije, a 24. decembra slavimo Adama i Evu, a to je i Badnji dan. U ponoć slavimo veliko događaj kad se rodio Isus Krist, 25. decembra slavimo Božić, Isusovo rođenje. Pastiri koji su čuvali ovce odjedared su vidili veliku svitlost sa neba, pa su se zdravo poplašili, bilo je to baš oko ponoći. Odjedared, anđeo je stao prid nji, pa njim je kazo da se ne boje, jel njim donosi radosnu vist, da se rodio Isus Krist, spasitelj svita.

Dan kasnije, 26. decembra, slavimo Svetog Stipana koji je prvi umro za Isusa. Izveli su ga iz grada i kamenovali, a on je kazo da vidi otvoreno nebo i Isusa, pa je molio Boga nek njim oprosti grije. Svetog Ivana apostola slavimo 27. decembra. On je napiso četvrto Sveto Isusovo evanđelje. Mladence nevinu dičicu slavimo 28. decembra, a to su mali mučenici, ona mala dičica koje je kralj Herod dao poubijat, jel je mislio da će tako ubit i Isusa. Decembra 29. se spominjemo Svetog Tome biskupa i mučenika. Poslidnjeg dana u godini, 31. decembra, slavimo Silvestera papu, završetak stare godine, pa se kaže: „Silvester papa, godinu zaklapa!" **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Badnje veče

Pleteni kolač

1,5 kila bilog brašna
2 jajeta
1 kašika šećera
2 deke kvasa
10 deka masla el ulja
na vr noža soli
mlika koliko zavati da se zakuva mekano tisto

U malo mlakog mlika izmrvit kvas i metnit šećer, kad se podigne, dodat jaje, so, brašno i mliko. Kad se zakuva, još ga prikuvat sa maslom i pokrit da se kreće. Od tista oplest dva kolača, kad narastu namazat s jajetom i peć.

Gra čorba

½ kile grava
1 peršin
1 šargaripa
1 poštrenjak
1 krumpir
1 glavica crnog luka
3 češlja bilog luka

Gra oprat, pa metnit na šporelj da vrije 15 minuta. Na šporelj metnit u labošku 4 litre vode, kad provre, pomećat zeleniš isičen na manje kocke, a crni luk metnit učitavo, a bili luk isickat. Kad provre, gra procidit od vode, pa i njega metnit u čorbu. Napravit zapršku od 2 kaškime masla, po kašike brašna i stine paprike. Zapržit čorbu, dodat soli po ukusu, i na laganoj vatri kuvat dva sata.

Nasuvo sa sirom

½ kile brašna
3 jajeta
S malo vode zakuvat tisto, pa kad se odmori, razvit jupiku, i kad se prosuši isić kose rizance. Na šporelj metnit 4 litre vode i malo soli, a kad provre, ukuvat rizance. Kad se dignu gori, kuvani su. Istrenicat 25 deka sira trapista, dodat 1 pavlaku, pa na to metnit procđene rizance i promišat.

Gube

Napravit po kile tista ko za pletene kolače, pa kad se krene, napravit štapiće debljine tri prsta, a dužine kolika je tepcija, pa ji zasić na dužinu od 1 centi i peć. Pečene izlomit kako su zasičeni, polit ji vrilom vodom. Procidit od vode i posut sa 20 deka samlivenog maka i zasladit sa medom po okusu, i malo ji protrest.

Riba

Očišćenu riibu rasić po sridi, uvaljat u brašno, pomišano s malo paprike i soli, pa mećat u tiganj na rastopljeno maslo, el ulje. Kad porumeni s jedne strane, privrne se na drugu. Pečene komade metnit na plitak pladanj – oval. Dobro je ist ribu i vruću i ladnu. **A. V. K.**

USPIH BUNJEVAČKE SLAMARSKE UMITNOSTI

Nagrada Kseniji Vuković

Od 6. do 16. novembra na Paliću je, u organizaciji Saveza umitničkog stvaralaštva amatera Vojvodine, održana 17. Smotra likovni umitnika amatera. Najmasovnija je i najobimnija likovna manifestacija u Vojvodini okupila je više od 1.000 likovni stvaralaca iz većine opština u Pokrajini. Ovogodišnji selektor **Mile Ignjatović**, istoričar umitnosti, regionalnim smotrama, odabro je 159 radova iz 51. mista u Vojvodini.

Ovaki način smotri i selektiranja učinili su da se u još većoj miri afirmišu već poznati stvaraoci al i, što je možda još važnije, da se iz anonimnosti otkriju autori koji su stvarali u malim sridinama, brez mogućnosti afirmacije i kritičkog suda o onom što rade. Smotre su doprinele popularizaciji mnogi autora i prokrčile im put ka članstvu u profesionalnim udruženjima, al su doprinele i afirmaciji likovne umitnosti uopšte i niki autentični, dosad široj javnosti, nepoznati likovni tehnika.

Da je slamarstvo sve više priznata i pripoznatljiva kategorija čiji je kvalitet zapažen okom žirija, divani i ovogodišnje priznanje slamarskoj umitnici **Kseniji Vuković**, članici Umitničke sekcije UG „Bunjevačko kolo", koja je na Smotri likovni umitnika amatera Vojvodine nagrađena specijalnom nagradom za svoju „Risarušu", umitničku sliku rađenu u tehniki sičene, pletene slame. Ova nagrada je ujedno i plasman na republičku smotru likovni amatera Srbije.

– U slamarstvu sam već 11 godina, odnosno od samog osnivanja slamarske sekcije u UG „Bunjevačko kolo". U početku sam dolazila na sekciju da bi se družila i naučila nešto novo, al

„Risaruša", rad Ksenije Vuković

zdravo brzo sam se bukvalno zaljubila u slamu i njezine mogućnosti. Sigurno je da nisam otkrila još sve tajne koje ovaj divni materijal nosi sam po sebi. To nikako, vrimenom, samo po sebi dođe! Slama vas sama odvede u svit lipote i kreativnosti – divani Ksenija Vuković, dobitnica specijalne nagrade na ovogodišnjoj pokrajinskoj smotri i dodaje:

– Izuzetno sam srićna zbog svojeg ličnog uspiha, a svakako i zbog uspiha našeg „Bunjevačkog kola" ko udruženja koje se uvik pridstavi s lipim brojom radova i umitnika.

Kseniji je ovogodišnja pokrajinska smotra po treći put donela nagradu. Naime, na pokrajinskoj smotri 2012. godine Ksenijina slika „Pivac", a 2013.godine, njezina slika „Van Gog na moj način" osvojile su pohvale.

Ksenija ističe da joj je ova, nuz brojne nagrade sa MIRK-a (Međunarodne izložbe rukotvorina i kolekcionarstva) jedna od najdraži ko sama činjenica da je njezina „Risaruša" vodi na republičku izložbu što je zdravo velik uspih za nju lično i slamarstvo ko umitnost.

Tradicionalni motivi sa salašima, đermovima, golubovima, crkvama, žitom... i dalje su omiljeni med slamarskim umitnicima.

– Nisam imala nedoumica pri izboru motiva za svoju sliku. Risaruša je, prija svega, bunjevačka žena, simbol snage, čvrstine, požrtvovanosti, ponosne borbe za kruv i svoju familiju. Kroz Dužionicu i običaje, risaruša je uvik s nama. Zato sam njezinu veličinu, snagu i lipotu tila istaknit svojom umitničkom slikom.

Ko rukovodilac slamarske sekcije u „Bunjevačkom kolu", Ksenija sa svojim saradnicama-slamarkama, održava edukacije za mlade kako bi se ova umitnost što više približila i našla svoje nastavljače umitnosti i tradicije.

– Važno je da ovu našu nacionalnu pripoznatljivost što više pridstavimo kako u svojem okruženju a tako i šire, a slama će sama nać put do umitnika, do onog ko će s njom otvorit svoj lični umitnički iskaz.

Kako se godina bliži kraju i sumiraju rezultati, „Bunjevačko kolo" i slamarske umitnice sa Kseniom ko pridsidnicom sekcije, ističu zadovoljstvo postignutim rezultatima i uveliko se planira sledeća godina sa edukativnim radionicama, saradnjom sa drugim udruženjima, nastupima na takmičenjima i izložbama.

– Imamo velike planove, a dosadašnje iskustvo divani da ćemo većinu sprovest u dilo. Lično, pripravljam nove motive za nove slamarske slike i ovog puta bi volila da kroz slamu pridstavim nike od biblijski motiva Starog zaveta – zaključila je Ksenija Vuković, pridsidnica Slamarske sekcije UG „Bunjevačko kolo".

Na ovogodišnjoj Pokrajiskoj smotri na Paliću trećom nagradom nagrađena je subotička slamarska umitnica **Jelena Balsam**. Žiri ovogodišnje smotre radio je u sastavu **Tanja Dimitrijević**, akademski slikar iz Sombora, **Sava Stepanov**, likovni kritičar iz Novog Sada i **Šandor Kerekeš**, akademski slikar iz Subotice. **R. P.**

SIĆANJE NA DOGAĐAJE OD SKORO PRIJA ČITAVOG VIKA

Bunjevci u novembarskim događajima

Devedeset i osam lita proteklo je od znamenite Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i drugi Slovena, koja je održana 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu i kojom su Banat, Bačka i Baranja, jednoglasnom odlukom svoji poslanika, prisajedinjeni Kraljevini Srbiji.

Ovaj datum pridstavlja jedan od ključni u dugoj i burnoj nacionalnoj istoriji ovdašnji Bunjevaca, koji su na prostore Bačke počeli najranije da se naseljavaje prija skoro četri vika, da bi taj proces bio okončan u jesen 1687. godine, kada se poslidnja i najveća skupina Bunjevaca, koja je brojala priko 5.000 duša, od koji je 1.500 bilo pod oružjom, organizovano doselila iz Like, Dalmacije i jugozapadne Bosne na prostor izmed Subotice, Segedina, Baje i Sombora.

Istorija bački Bunjevaca je duga istorija ratova, buna, borbi za privilegije, za zemlju, salaše, sela i gradove u kojima su živili, a prija svega to je istorija borbe za očuvanje svog narodnog identiteta, vire, jezika, kulture i tradicije. Bunjevci su, možda više nego i jedan narod u Bačkoj, tokom prithodni decenija i vikova bili izloženi rafiniranom odnarođivanju, kulturnom izgladnjavanju i materijalnoj eksploataciji od silni i siloviti tuđinaca, kadgod nacionalno nesrodni, a kasnije i od oni nacionalno srodni i jezički bliski naroda.

Lagano već tone u istorijski zaborav vojna uloga, hrabrost i požrtvovanost bački Bunjevaca u čuvenim bitkama kod Slankamena i Sente krajem XVII vika, u kojima je hrišćanska Habsburška monarhija potisnila islamsku Tursku imperiju priko Tise i Dunava. Veo zaborava pada i na ulogu Bunjevaca u borbama protiv Rakocijevi ustanika početkom XVIII vika, kada su ovdašnji Bunjevci i Srbi pridstavljali najjači bedem očuvanju Habsburške monarhije. Istorijska skrama prikriva i junačke podvige bački Bunjevaca i Srba u austrijsko-turskim ratovima od 1716. do 1718. i od 1737. do 1739. godine, ko i njevo učešće u Ratu za austrijsko nasliđe od 1741. do 1745. godine, kad su krv prolivali po Bavarskoj, Češkoj i Šleziji. Malo ko se još sića prisudnog uticaja somborski i subotički Bunjevaca u naporima stanovnika ovi gradova da za svoja mista zadobiju status slobodnog i kraljevskog grada i tako stanu na prag građanskog društva. Zaboravljaju se i decenije mučne borbe za nacionalno prosvićivanje i nacionalnu identifikaciju, a protiv uporne i sistematske mađarizacije Bunjevaca, decenije u kojima bunjevačka narodnosna svist počima da se uzdiže kroz narodni pokret pridvođen **Ivanom Antunovićom, Pajom Kujundžićom, Mijom Mandićom** i **Lazom Mamužićom**, kroz rad subotičke Pučke kasine, kroz misečnik „Neven", „Subotičke novine", subotičke i somborske bunjevačke kalendare, al i kroz politički rad Bunjevačke stranke, osnovane 1906. godine. Stoga je istinski važno pamtit i obilužavat barem ove poslidnje velike dane bunjevačke povesnice, iz novembra 1918. godine, čiji su krunski datum i događaj 25. novembar i Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena u Novom Sadu.

Izbijanjom Prvog svitskog rata mađarske državne vlasti iskoristile su priliku da uvedu represivne mire prema vojvođanskim Srbima, al i prema ovdašnjim Bunjevcima. Ugašen je misečnik „Neven", održani su veleizdajnički procesi i zatvoreni su niki od bunjevački kulturni i politički pridvodnika, drugima su premetane kuće i bili su izloženi čestom maltretiranju, a još snažnije sistematsko odnarođivanje Bunjevaca svakodnevno se sprovodilo kroz obrazovni sistem i crkveni život za sve vrime trajanja rata.

Kada je s jeseni 1918. godine, prid napadima saveznika počela da se raspada vojna snaga centralni sila, i kada je, posli proboja Solunskog fronta, prid silovitim naletima Srpske vojske oslobađana porobljena Srbija, a zatim i sve južnoslovenske zemlje dotadašnje Austro-ugarske carevine, bački Bunjevci su počeli da se politički povezivaje sa ovdašnjim Srbima i da zajednički rade na osamostaljenju i oslobođenju od nacionalne potlačenosti kojoj su oba naroda, a posebno malobrojniji Bunjevci, bili decenijama i vikovima izloženi.

U Subotici su, već tokom oktobra 1918. godine, održavani zajednički sastanci Bunjevaca i Srba, koje je iniciro **Tihomir Ostojić**, inače sekretar Matice srpske, a na jednom od ti sastanaka odlučeno je da ugledni svećenik i bunjevački javni radnik **Blaško Rajić** otputuje u Zagreb, kako bi tamo, kod Narodnog vijeća, zastupo interese subotički Bunjevaca i Srba.

Početkom novembra, tačnije 5. novembra, i u Somboru je osnovano Narodno veće Srba i Bunjevaca, na čijem su se čelu nalazili ugledni somborski advokat **dr Jovan Joca Lalošević** i bunjevački politički pridvodnik **Antun Bošnjak**. U proglasu, štampanom na jednom plakatu i ćirilicom i latinicom, kojim je građanstvo Sombora obavišteno o narodnom zboru Srba i Bunjevaca, održanom u Velikoj Sali somborske Gradske kuće, osim ostalog je zapisano da „Narodni zbor Srba i Bunjevaca u Somboru rešava da u svemu usvaja Vilsonovo načelo o potpunom samoodređenju naroda. Na osnovu tog načela želimo rešiti i sudbinu jedinstvenog naroda Srba i Bunjevaca, te zato organizujemo mesno narodno veće Srba i Bunjevaca u Somboru…" Na kraju proglasa se kaže: „Braćo, veliki su ovi dani, sudbonosni po ceo narod. Ponašajmo se, dakle, dostojno i mirno, prema važnosti ovih dana. Budimo prisebni, mirni, trezveni, hladnokrvni. Pokažimo da smo zreli i zaslužni slobode i nezavisnosti". Somborske Bunjevce u Mesnom narodnom veću Srba i Bunjevaca pridstavljalo je, osim podpridsidnika Veća **Antuna Bošnjaka**, još 15 članova: **Bena Bošnjak, Franja Bošnjak, Ivan Bošnjak, Franja Džinić, Pera Firanj, Joza Firanj, Šandor Firanj, Šima Jozić, Karlo Logo, Ivan Lukić, Stipan Lukić, Stipan Fratrić, Stipan Matarić, Joza Stolišić** i **Jakov Strilić**.

Pod uticajem somborski dešavanja u Subotici je 10. novembra osnovan zajednički Bunjevačko-srpski narodni odbor, a istog dana je održan i veliki narodni zbor kojem je prisustvovalo 10.000 ljudi i na kojem je Blaško Rajić izreko riči za pamćenje: „Naš jezik je jugoslovenski, kojim govore i Srbi i Hrvati i Bunjevci. Mi smo dakle svi jedan narod, sinovi majke Jugovića. Ko nas dili taj je neprijatelj naš. Ako se pak mi sami dilimo, mi smo nerazumni ljudi". Istog dana u Subotici je osnovana i Bunjevačko-srpska narodna garda.

Svega tri dana kasnije Srpska vojska ušla je u poslipodnevnim satima u Suboticu, pridvođena potpukovnikom **Antom Živulovićem**, a kasno iste večeri i u Sombor, pridvođena pešadijskim majorom **Nikolom Ilićem Bajkom**. Srpske vojnike i oficire pozdravio je u Subotici Blaško Rajić „u ime Bunjevačko-srpskog vića i u ime 70.000 Bunjevaca i Srba koji u ovom gradu stanuju". U Somboru su Srbi i Bunjevci na rukama odneli komandanta i vojnike od železničke stanice do Gradske kuće, di je dotadašnji gradonačelnik **Lajoš Klajner** pridao vlast majoru Nikoli Iliću Bajki, koji je svu civilnu i administrativnu vlast oma prino na Narodno veća Srba i Bunjevaca. 16. novembra 1918. godine u Sombor je stigo cio puk Srpske vojske pod komandom pukovnika **Milivoja Momčilovića**. Ovim je bilo izvršeno priuzimanje grada i u vojnom pogledu, ko i stavljanje pod pot-

punu kontrolu gradske administracije.

U prilomnim novembarskim danima 1918. godine Bunjevci Sombora i Subotice jednodušno su odbili sve mađarske pridloge da se povuku iz zajednički narodni odbora sa Srbima i osnuju svoje zasebne odbore, koji bi sarađivali sa mađarskim vlastima.

Dani puni nacionalnog zanosa, radosti i oduševljenja bunjevačkog i srpskog naroda u Bačkoj i Vojvodini, krunisani su Velikom narodnom skupštinom, održanom 25. novembra u Novom Sadu, di je 757 poslanika, od koji je osamdeset i četvoro bilo Bunjevaca, pridstavljalo 211 gradski i seoski opština Banata, Bačke i Baranje. Somborce je na velikoj narodnoj skupštini pridstavljalo 19 delegata, od koji su šestorica bili Bunjevci – **Antun Tonika Bošnjak, Bena Bošnjak, Petar Firanj, Šima Jozić, Karlo Logo** i **Nikola Stipanković**.

Bunjevački narodni prvak i svećenik Blaško Rajić održo je na Velikoj nardonoj skupštini topli i rodoljubiv govor, koji je pridstavljao izraz jedinstvenog bunjevačkog i srpskog nastupa u Vojvodini. Pri samom pomenu imena Blaška Rajića skupština se zatalasala, uz frenetično odobravanje i klicanje „Živeli braća Bunjevci!". Dugo vrimena je tribalo dok se stišalo oduševljenje izazvano njegovim rodoljubivim ričima.

Jednoglasnom odlukom Velike narodne skupštine u Novom Sadu Banat, Bačka i Baranja su, na osnovu načela samoodređenja, prikinili sve državno-pravne, političke i privredne veze sa Kraljevinom Ugarskom i priključili se Kraljevini Srbiji, sa izraženom željom da Srpska vlada, udružena sa Narodnim vijećem u Zagrebu, učini sve da dođe do ostvarenja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca. Šest dana kasnije i ova želja bački i vojvođanski Bunjevaca i Srba ostvarena je, i 1. decembra 1918. godine osnovana je prva zajednička država Južni Slovena u njevoj istoriji.

Nuz odluku o prisajedinjenju Kraljevini Srbiji, Velika narodna skupština u Novom Sadu je, takođe, donela i odluku o formiranju Narodne uprave, odnosno pokrajinske vlade, kao i Velikog narodnog savita ili pokrajinske skupštine. Za pridsidnika Narodne uprave izabran je Somborac dr Jovan Joca Lalošević. Med šestoricom Somboraca izabranim u Veliki narodni savit nalazio se i Bunjevac dr Martin Matić.

Istorijski značaj 25. novembra i istorijska uloga koju su u novembarskim danima 1918. godine imali bački Bunjevci i danas svidoče o njehovoj visokoj nacionalnoj svisti, političkoj zrilosti i dalekovidosti, snažnom idealizmu i izraženom osićaju bratstva i povezanosti sa ostalim južnoslovenskim narodima. Mada smila ideja bunjevačkog entičkog identiteta, ko „četvrtog plemena" jugoslovenske nacije, nije izdržala sudar sa političkom stvarnosti nove države, a duboko i suštinski nepravedan proces denacionalizacije bački Bunjevaca započet u prvoj, a nastavljen i skoro dovršen u drugoj Jugoslaviji, zapritio je potpunom nestanku i brisanju ovog plemena sa etničke karte, nije još pripuštena valovima zaborava velika i značajna istorijska uloga bunjevačkog naroda iz novembra 1918. godine. Valja pamtit, i nikada ne smetnit s uma, da su zafaljujuć odlučnoj akciji i nepokolebljivoj rišenosti bački Bunjevaca iscrtane severne granice kadgodašnje Jugoslavije i današnje Srbije.

Milan Stepanović

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXXVII)

Divan s čovikom o ratu

Mačković Danče Gavro rođen je 30. juna 1925. godine u Ljutovu. Evo i njegovog sićanja rata:

„Ja sam bio učesnik narodno-oslobodilačkog rata od 10. oktobra 1944. godine. Prija stupanja u redove narodno-oslobodilačke borbe bio sam na prisilnom radu kod Madžara. Otaleg sam pobigo. Tad su došli iz baze od Lajče Jaramazovića kod mene Šarčević Mijo i Saulić Blaško, obadvojica su pokojni. Odveli su me u bazu da budem učesnik narodno-oslobodilačkog rata. Bio sam u bazi „Alkazar" do dana mobilisanja, a kad je počela mobilizacija grada Subotice, ja sam se prijavio u I kasarnu. U kasarni sam bio raspoređen u VIII Vojvođansku brigadu u II bataljon, u II četu, a naš vod je bio smišten u ženskoj gimnaziji (sadašnja OŠ „Ivan Goran Kovačić" pr. Z.S.). Tu smo bili desetak dana, a onda sam bio dodiljen sa još nas l5, u rusku diviziju u bojnu komoru za kočijaše, u tom smo odrasli, nema šta nismo znali.

Sa Rusima sam prvo stupio u borbu digod kod Šantićeva. Tu su nas tukli avioni i madžarska vojska. Onda su Rusi razbili tu madžarsku jedinicu. Odemo onda do Sombora, pa do Kaćmara, Baje i Mohača. Kod Mohača je bio s onu stranu neprijatelj, a mi sa ovu stranu Dunava i tu se vodila borba, artiljerijska i avionska. Dolazili su avioni, pa su nas napadali mitraljezima i bombama. Jedne noći prišli smo Dunav i priko Seksarda odemo gori prema Balatonu do Šimotornja. Od Šimotornja odemo još u nika sela i tada nas zaminjuje 216. ruska divizija. Onda sam se vratio od Rusa u VIII Vojvođansku brigadu. To je bilo kod Našica. Našice smo prošli do dopunskog bataljona Apatin, a zatim smo vodili borbu kod Đurđevca, Koprivnice, Varaždina, Ptuja, Maribora, Dravograda. Tu smo bili razbijeni.

Kad smo se skupili, odemo u Austriju kod Blajburga. Izađemo prid neprijatelja. To je bilo 16. jel 17. maja, ne sićam se tačno. Tamo smo završili ratovanje. 9. maj sam dočeko u Mariboru, di je bilo veselje i mislili smo da se nećemo više ratovati, al je bila još jedna teška borba kod Dravograda. Tamo je baš dosta naših poginilo. Tako se moja karijera završila u VIII Vojvođanskoj brigadi. Iz VIII Vojvođanske brigade bio sam raspoređen u Šibenik, a ona je u to vrime bila u Požarevcu. U Šibeniku sam bio raspoređen u komandu Sridnjeg Jadrana.

Mislili smo u jesen, kad druga godina prođe, ićemo mi kući. Al oćeš, u maju jel junu, vrhovni je komandant dao naredbu kojom su se regulisali vojni rokovi i saznam da je moja jedinica, pošto je bila pri štabu Sridnjeg Jadrana u Šibeniku, pripala u mornaricu i onda sam sazno da ću morati služiti čak četri godine. Meni te četiri godine sađu 11. oktobra 1948. godine. Eto toliko sam bio učesnik u borbi sa fašistima i vojnik Titin.

Kad sam došo kući iz vojske, našao sam roditelje kod kuće žive i zdrave, malko propale, al ko i drugi u ratu. Otac i mater su mi bili zemljoradnici, a bavili su se i vinogradarstvom. Imo sam još i brata i dvi sestre. Od mene su brat i jedna sestra mlađi, a jedna sestra je starija. I ja sam se dao na zemljoradnju. Nisam se zaposlio. No kajem se. Dobro sam, fala dragom Bogu, pošto me zdravlje još služi. Žena je moja iz zemljoradničke familije i domaćica je. Stvorili smo dvoje dice, odranili u dobre ljude, podomili, izgradili su svoje kuće uz malo naše pomoći. Imamo troje unučadi. Jedan mi je momentalno u rezervi, a drugi unuk svaki dan čeka da dobije poziv u vojsku. Unuka mi je nedavno počela radit. Eto, takim životom mi živimo, nesrićni nismo, al moglo bi bit i bolje da je po mojem".

Zabilužio:
Antun Vidaković, učitelj
Priredio:
Zvonko Stantić, politikolog

IAKO JE NESPORNO DA JE ŠTETA NAPRAVLJENA, IMA RAZLOGA ZA OPTIMIZAM

Oporavak čuvara planete

Aktivnosti savrimenog čovika dovele su do brojni promina na planeti Zemlji i tome sami lako možemo bit svidoci u svakodnevnom životu, al nike od ti promina najavljuju mogućnost da se stvari poprave

Stručnjaci Svitske meteorološke organizacije i Ujedinjeni nacija koji se bave zaštitom prirode, usaglasili su svoja pridviđanja da će veći dio ozonskog omotača koji je trenutno ozbiljno oštečen, bit u znatnom boljem stanju do kraja vika.

Po ovim pridviđanjima svitski stručnjaka iz oblasti brige o zdravlju naše planete, veći dio ozonskog omotača bi se mogo popravit u periodu od 2050. do 2075. godine. To će se, kako navode, desit nad Evropom, Severnom Amerikom i Azijom, na severnoj hemisferi. Na jugu, oporavak ozonskog omotača se očekiva iznad Australije, Latinske Amerike i Afrike.

Izveštaj s kojim su stručnjaci izašli u javnost stvoren je kako bi se skrenila pažnja na sporazum potpisan u Montrealu, 1987. godine, a tiče se poslidica po ozon koje uzrokuje svitska industrija.

U izradi ovog ohrabrujućeg dokumenta učešće je uzelo 250 naučnika iz cilog svita. Stručnjaci su, izmed ostalog, naveli i to da će ozonski omotač iznad Antarktika, di je rupa prečnika teritorije SAD, bit većim dilom u redovnom stanju do 2065. godine.

Kad je rič o neujednačenosti ozonskog omotača, triba kazat i to da je on uslid meteorološki pojava tanji iznad Južnog pola. Razlog tom su pretežno niže temperature.

Montrealski sporazum do danas je potpisalo 196 zemalja svita, što je značajno smanjilo emisiju štetni gasova koji uništavaje ozon.

Gir Braten, viši naučni saradnik pri Svitskoj meteorološkoj organizaciji, naglasio je da je tokom prithodne decenije stratosferski ozon u antartičkom i arktičkom regionu, ko i širom svita, osto isti. Iako će triba još dodatna decenija da se on počne smanjivat da bi se vratio u stanje prije 1980-te godine.

Braten je u tom pogledu zadovoljan, jer kako navodi Montrealski sporazum je bio trenutak kad je politika poslušala nauku, iako se to nije dopalo hemijskim kompanijama širom svita.

Da se štogod minja na gore, naučnici su utvrdili još sedamdeseti godina, kad se došlo do saznanja da halogeni ugljovodonici, poznatiji ko freoni, oštećivaje ozonski omotač.

Primer koji je dat zaštitom ozonskog omotača daje nadu da je isto to moguće učiniti zajedničkim snagama na globalnom nivou i kad jer rič o racionalnijoj eksploataciji neobnovljivi resursa i održivom razvoju, pod pokroviteljstvom UN.

Imajuć u vidu da su supstance koje dokazano oštećuju ozon dobrom mirom smanjene, ta činjenica Montrealski sporazum stavljaju u prvi plan. Pa je zbog svoje uspišnosti bio tema i na „Rio+20" samitu o klimatskim prominama u junu 2012. godine.

Ovaj sporazum, donet 1987., zvanično se počo primenjivat 1989. godine u okviru Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača. Ovom konvencijom pridviđa se postepeno ukidanje proizvodnje materija koje su štetne po ozon. Svidoci ovog i novi frižideri i zamrzivači, kadgodašnji notorni šampioni po upotribi freona.

Sa mirama koje su donete mož se slobodno kazat da najavljene promine na bolje nisu pusta projekcija već štogod u šta se možemo pouzdat, iako će efekte dočekati nika nova pokoljenja, imaće nas pamtit i po čemu dobrom. Obnovili smo ozonski omotač. I uradili smo to zajedno.

T. K. M.

TUNJA VODI PORIKLO IZ AZIJE, A ZASTUPLJENA JE I KOD NAS

Omiljena i zdrava

Eto, polagano ulazimo u zimsko dobo, pa ćemo malo pisat o zimskom voću, njegovoj upotribi u domaćinstvu i njegovoj likovitosti. Zato sam, za ovaj broj, odabrala tunju, dunju el gunju.

Tunja vodi poriklo iz Azije, odnosno iz Persije i Anadolije, a samoniklu je nalazimo u Evropi. Poznata je i po nazivu „sidonijska kruška". U visinu može da naraste i do sedam metara, a često raste i u obliku grma. Njezin plod je oblika jabuke el kruške, nepravilno grbav, zlatne boje, prikriven sitnim dlačicama. Veoma je lipog i prijatnog mirisa, a meso joj je tvrdo i oporo, kiselkastog ukusa. Tunja je bila zdravo omiljena namirnica kod stari Grka. Oni su je pripravljali tako sto bi je izdubili, napunili medom, metnili u tepciju i ispekli. Kod nji je tunja simbolizovala ljubav i sriću. Rimljani su iz tunje uzimali eterična ulja za parfimerije. I u Francuskoj se već vikovima koristi u kujni i parfimeriji.

Tunja koju mi poznamo razlikuje se od tunja iz zapadne Azije i tropski područja di je mnogo sočnija. Tunja ima visoku energetsku vridnost, prava je energetska i vitaminska „bomba". Bogata je dijetalnim vlaknima, taninima, bakrom, cikom, fosforom i vitaminom C. Simenje sadrži 15% ulja i proteina, i zdravo malu količinu amigdalena kojeg tušta ima u špicama zerdelije. Samo meso tunje sadrži 3,5% jabučne kiseline i nešto beta karotina. Zbog prisustva pektina (grčki πηκτικός, pēktikós — zgusnut, čvrst) – dijetalnog vlakna koje sadrže ćelijski zidovi biljaka (prvi put ga je izolovao i opisao Anri Brakono 1825. godine), od ovog voća se pripravljaju sočne marmelade, džemovi i poznati kitnikez.

Likovitost tunje se ogleda u njezinim plodovima, lišću i simenju. Tunja se bere od sride septembra do kraja oktobra, što zavisi od klimatski uslova. Sluz od simenja tunje se koristi za ličenje rana od dugotrajnog ležanja bolesnika, kod opekotina, ko sridstvo kojim se natope oblozi i meću na upaljene oči el na otvorene i ispucale rane. Zafaljujuć sluzi iz pektina tunje, ona je dobra za ličenje upale krajnika i grla, ždrela i disajni putova. Sluz tunje se koristi u kozmetičkoj industriji, losionima i kremama.

Koristi se, takođe, i kod upale želudačne sluzokože i crivne sluzokože. Kuvana tunja se upotribljava i kod jaki proliva. Tunja je zdravo dobro sridstvo i kod anemije. Meso tunje kuvano sa še-ćerom, el samo skuvano pa priliveno medom (što je bolje), dobro je za plućne bolesti i bolesti disajni organa.

Tunja se ritko mož kupit u trgovinama el na peci. Ima je u voćnjacima. Čuvaju se u ladnim prostorijama, na ormanima. Tako su radile naše majke i nane, a tako i mi koji to znamo danas činimo i uživamo u njezinom raskošnom mirisu!

Tunje se mogu koristit sirove, kuvane el pečene. Zbog velike količine pektina u kori, one se koriste za kuvanje kompota, želea, marmelada i voćni kašica. Rič marmelada, inače, potiče od portugalske reci marmelo (tunja).

U Španiji, a i kod nas, tunja se kuva sa šećerom u jednakim količinama, kako bi se dobio kruv od tunje el „kitnikez".

Tunja se mož peć sa el brez šećera, al i sa medom, puterom el pavlakom. Dodaje se i pitama od jabuka. Može i da se suši kako bi dobili suvu polasticu. Tunja se služi uz pečeno meso (piletinu, pačje meso, junetinu i meso od divljači). Najbolje je kada se tunja i meso peku zajedno.

Eva Kovač Pečkai

ZIMNICA PRIPRAVLJENA OD TUNJA

KOMPOT
Sastojci:
- 6 tunja
- 2 kesice limuntusa
- 2 limuna
- šećer
- voda

Priprema: U litari vode rastvorit limuntus i dodati limunov sok, a može i kolutove limuna (prithodno koru limuna oprati u sodi bikarboni). Tunje očistiti od kore i dok ji čistite umačite u vodu od limuntusa da dunja ne pocrni. Očišćene od kore i simenja potopiti tunje u prithodno napravljen rastvor. Posli namakanja tunje sić u režnjeve i slagati u tegle. Dodati po tri kašike šećera u svaku bocu, nalit vodom i poklopit poklopcom. Ukuvavat zatrpano ko svaki kompot, barem 20 minuta. Skinit s vatre, ostavit da se voda i boce olade.

Sutradan izvadit iz vode obrisat i složit u špajc.

PEKMEZ OD TUNJA
Sastojci:
- 3 kg očišćeni tunja od kore i simenja
- 1,5 kg šećera
- 4 veće kisele jabuke (ja ji ne mećem, al mož)
- 4 dl vode
- sok od 2 veća limuna

Priprema:
Kada se tunje očiste, sve sastojke sa isičenim tunjama i jabukama metnit u labošku na šporelj, a kada voće omekša, posli 20-30 minuta propasirat i nastaviti kuvanje još 10-15 minuta, nuz stalno mišanje. Vruć pekmez sipat u tople boce, metnit u lernu da se malo zapeče i stvori korica, zatim isključit lernu i ostaviti da se u lerni oladi. Zatvorit boce.

KITNIKEZ OD TUNJA
Sastojci:
- 1 kg tunja
- 1 kg šećera
- 1 limunov sok
- 20-30 gr isitnjeni il mliveni ora (po volji, a može i bez ora)

Priprema: Kilu tunja, kilu šećera i jedan limunov sok obarit 20-30 minuta, zatim ispasirat (ja sam u blenderu sickala), vratit u labošku i nastavit sa kuvanjom dok se ne stvori čvrsta, homogena masa, da se, kada provučeš varjaču, vidi dno laboške. Onda skinit sa šporelja i sipat u tepciju, u koju se na dno stavi pek, pak papir el masni papir, i oma izlivat u kalupe. Ko želi mož da u toplu masu umiša ora, pa se masa nakon tog izliva. Triba da odstoji najmanje 24 sata, da se suši.

Posli tog se služi uvaljano i posuto sitnim šećerom.

ZAVRŠEN PRVI MEMORIJAL „DR BORIŠA KARADŽIĆ"

Sedlaku prvo misto

Nikola Sedlak (drugi sliva)

U organizaciji Šah kluba „Spartak" na Velikoj terasi na Paliću u periodu izmed 29. oktobra i 4. novembra, održan je prvi otvoreni šahovski turnir Memorijal „Dr Boriša Karadžić".

Jaka konkurencija, međutim, nije bila problem za domaćeg takmičara „Spartaka" **Nikolu Sedlaka**. Subotički velemajstor osvojio je prvo misto, u devet kola je ostvario skor od 7,5 bodova, po čemu se izdvojio od svoji rivala.

– Ovo je za mene jedan od najdraži rezultata, oma nakon olimpijskog zlata i titule šampiona Srbije. Turnir je održan u čast dr Boriši Karadžiću, od malena sam ga poznavo, bio je naš kućni prijatelj, a od njega sam dobio i jednu od prvi šahovski knjiga iz koji sam učio. U poslidnje polak godine sam bio u blagoj šahovskoj krizi, a ovaj rezultat najavljiva izlazak iz nje, te se nadam boljoj igri u narednom periodu – kazo je Sedlak.

Drugo misto je pripalo gostu iz Izraela, **Tamiru Nabaty-u** koji je, ko i trećeplasirani **Srinath Narayan** iz Indije, osvojio sedam bodova. Po 6,5 bodova su osvojili **Alekxander Zubov** (Ukrajina), **Rami Faizrakhmanov** (Rusija) i **Dušan Popović** (Srbija).

Vridi spomenit i učinak drugog po rangu šahiste „Spartaka" **Novaka Čabarkape**. On se našo na 22. mistu, u grupi igrača sa po 5,5 osvojeni bodova.

N. S.

PLEJ-OF PRVE LIGE SRBIJE ZA RVAČE

Vicešampioni Srbije – Rvački klub „Spartak"

Titula ostaje u Zrenjaninu

Titula prvaka Srbije ostaje u rukama „Proletera" iz Zrenjanina – epilog je to finalnog takmičenje plej-ofa Prve lige Srbije za rvače, a velik broj publike u Hali sportova u Subotici mogo je vidit četri trenutno najbolja domaća tima. U velikom finalu, punom dramatični borbi i priokreta, nije bilo pobidnika.

Svaka ekipa je ostvarila po četri pobide, po drugom kriterijumu, broju „tušova", takođe je bilo nerešeno, 1:1, da bi tek nakon sabiranja „tehnički tušova" pridnost očla na stranu „Proletera" iz Zrenjanina (3:2).

Pojedinačno, **59 kg:** Gazdag – Fris 0:1 (tehnički tuš u 2. rundi), **66 kg:** T. Nađ – M. Nemeš 0:1 (tehnički tuš u 2. rundi), **71 kg:** D. Štefanek – Sremac 1:0 (tuš u 1. rundi), **75 kg:** Čikoš – Juanin 1:0 (tehnički tuš u 2. rundi), **80 kg:** Balaž – V. Nemeš 0:1 (tehnički tuš u 1. rundi), **85 kg:** Maksimović – Dobrev 1:0 (na poene), **98 kg:** Franjković – Balo 1:0 (tehnički tuš u 2. rundi), **130 kg**: Bosnić – Černicki 0:1 (tuš u 1. rundi).

N. S.

KRAJ GODINE JE IDEALNO VRIME ZA SUMIRANJE REZULTATA

Nagrade za najbolje

Kraj jedne kalendarske godine najbolje je vrime da se sravne rezultati u proteklom periodu. Tako je i u sportu, a kraj jedne i početak druge godine donose i tradicionalna proglašenja najbolji.

U Subotici najduži staž ima akcija „Sportista godine" u okviru koje se proglašavaje najbolji još od 1961. godine, a rič je o akciji koju zajedno sprovode „Subotičke novine", Grad Subotica i Sportski savez Subotice. Svečano uručenje nagrada najboljima biće održano u četvrtak, 22. decembra, u Velikoj većnici Gradske kuće u Subotici, sa početkom od 18 sati.

Radio-televizija „Yu Eco" tradicionalno bira najbolje trenere, kako na lokalnom, tako i na republičkom nivou, a u ovoj medijskoj kući se pripravlja devetnajsti izbor.

Konačno, akcija Medalja „Lajoša Vermeša" koju organizuje Sportsko-rekreativno udruženje „Vermeš 1860" doživiće svoje jedanajsto izdanje, a glasanje tridesetočlanog žirija počinje nakon božićno-novogodišnji praznika.

Glavni favorit za osvajanje nagrada za najboljeg u 2016. godini je svakako rvač „Spartaka" **Davor Štefanek** koji je na ovogodišnjim

Davor Štefanek

Olimpijskim igrama u Brazilu osvojio prvo misto u rvanju grčko-rimskim stilom.

N. S.

BLIŽI SE VREME PROSLAVE BOŽIĆA , NOVE GODINE...

Čekajući praznike

Dolazi mesec u kojem nas očekuju mnogi praznici. Kada bi sada merili raspoloženje ljudi, ono bi i pored ekonomske krize, dramatičnih događaja u svetu, uznemirujućih klimatskih i vremenskih promena i naših svakodnevnih briga, bilo na višem nivou. Jer ovo su pravi porodični i tradicionalni praznici koji odolevaju politici i vremenu, pa se osećamo opuštenije, prirodnije, oslobođeni svih onih naših svakodnevnih briga za preživljavanjem.

Doduše, ljudi su oduvek nešto slavili. Prvi čovek se radovao dobrom ulovu, rađanju Sunca, očekivanoj kiši. Tokom istorije, razvojem društva, menjali su se i praznici. Neki su nestajali, novi su se javljali. Jedino je ljudska potreba za slavljem ostala ista. Čovek, naime, ima potrebu da se povremeno opusti, i odvoji od stvarnosti i svakodnevice, da se prepusti radosti i prijatnim emocijama, i da bar na kratko bude srećan. Jer praznici predstavljaju baš to: radost, sreću, opuštanje, oduševljenje. Tada se nekako spontano setimo da treba da budemo dobri, da se volimo, da oprostimo sebi i drugima i zaboravimo sve ono što je loše.

Ima raznih praznika

Ima raznih praznika, ličnih, porodičnih, verskih, istorijskih, državnih, političkih. Neke volimo i radosno ih čekamo i slavimo, a prema nekima smo ravnodušni. Logično je da one lične i porodične, rođendane, godišnjice, slavimo sa više oduševljenja. Prema onim praznicima koji su nam nametnuti ili čiji nam povod nije jasan, ili je neprihvatljiv, smo indiferentni. Tada nam praznici prijaju uglavnom zbog toga što predstavljaju slobodne dane koje možemo posvetiti sebi ili onima koje volimo. Inače, uvek kada praznik pobuđuje lične i prijatne emocije, mi ga više volimo i rađe slavimo.

Individualno iskustvo

Međutim, postoji niz različitih stvari od kojih zavisi naš odnos prema pojedinim praznicima. Porodica, porodične navike, iskustva iz detinjstva utiču u velikoj meri na to kako će se ljudi odnositi prema praznicima. U porodici se sve uči, pa tako i odnos prema praznicima. Ljudi obično slave one praznike koje su kao deca zapamtili i naučili od svojih roditelja. Štaviše, oni čak i rituale pri pojedinim praznicima ponavljaju na isti način kao njihovi roditelji („tako se slavilo u mojoj porodici", „tako je radila moja mama/tata").

Individualno iskustvo u vezi sa pojedinim praznicima takođe značajno utiče na odnos čoveka prema nekom prazniku. Ako je neko baš pred Novu godinu doživeo gubitak drage osobe, ljubavno razočaranje, ili bilo koje drugo neprijatno iskustvo, njega će svaka Nova godina podsećati na to, pa umesto da se raduje, on će biti tužan. Ili ako je suprug baš za božićnom večerom počeo da viče, napio se ili priredio neku drugu neprijatnost, supruga će svaki naredni Božić dočekivati sa tugom i strahom.

Naravno, ima i onih koji uopšte ne vole praznike. To su obično usamljenici ili ljudi zaljubljeni u rad koji ne mogu da podnesu ni slobodne subote i nedelje, a praznici i godišnji odmori su za njih prava mora.

Ipak, većina ljudi voli praznike jer čovek je pre svega emotivno biće, biće koje ima potrebu da se povremeno opusti, odvoji od

stvarnosti i svakodnevice i učini da svi dani ne liče jedan na drugi. Nevolja je u tome što se u našoj kulturi praznici često poistovećuju sa obiljem hrane i pića, često i sa razuzdanošću, što može da pokvari stvarnu namenu praznika. Međutim, ako se druženje stavi u prvi plan, i to druženje sa ljudima koji su nam dragi i koje volimo, i ako naučimo da uživamo u malim stvarima a uz to se dobro organizujemo i ne dozvolimo da se psihički i fizički iscrpimo pred same praznike, praznici mogu da budu zaista lep doživljaj.

Desa Kujundžić

Horoskop za decembar

Poso: Taktičnost koju ispoljavate u želji da je prikažete ko svoj kvalitet ne-će vam donet rezultate jer je dinamičnu prirodu teško sakrit. Radije se angažujte na poslovima koji to traže.
Ljubav: Kasnite u odlukama koje su tribale bit donete dok je bilo dobre volje s obadvi strane da se nesporazumi brez nepotribne drame riše.
Zdravlje: Dobro.

Poso: Iskačete iz šina zbog nerazumljivo veliki očekivanja koja sebi namećete. Pod teretom realni mogućnosti ova manija koju ste razvili moraće bit dovedena u red za vaše dobro.
Ljubav: Naročito vam je stalo da voljenoj osobi pokažete da problemi u koje ste zapali nije bila vaša namira.
Zdravlje: Oprezno s doziranjem likova.

Poso: Koristite više načina da dođete do željenog cilja al ni jedan od načina nije dovoljno dobar i tražićete alternative iz tog razloga. Postarajte se da ne budu gore od ponuđeni rišenja.
Ljubav: Kad imate argument u vašu korist puštate partnera da ga relativizuje pa tek onda krećete u odbranu svoji stavova. Pokušajte poradit malo na matricama koje vas navode na ovako rezonovanje.
Zdravlje: Nizak krvni pritisak.

Poso: Kritike koje vam stižu nisu uvik utemeljene al to je upravo i ono što vas najviše pogađa. Odnos prema takim glasinama morate metit u drugi plan i okrenit se prioritetima u radu.
Ljubav: Izlaz iz situacije u kojoj svaka strana tvrdi da je u pravu ne mož bit ćutanje jer je i to jedan oblik tvrdoglavosti.
Zdravlje: Dobro.

Poso: Ideje koje budete imali u ovom periodu biće uglavnom ostvarive nuz kompromise koji zadiru u vašu kompetenciju, to jest dovode je u pitanje. Ono što ste ranije započeli i završite.
Ljubav: Koliko god vi volili pomisao da je u vezi sve u redu, razmirice koje postaju sve češće ukazuju vam na suprotno.
Zdravlje: Problemi sa nesanicom.

Poso: Od onog što dogovorite malo šta će bit i urađeno jer saradnici koje birate na žalost nisu ozbiljni po pitanju posla koliko ste vi. Odredite sebi prioritete di vam tiba najmanja pomoć.
Ljubav: Kritikujete ono kod partnera što primećujete da ni vama ne pomažete da postanete bolja osoba.
Zdravlje: Slab apetit.

Poso: Imaćete priliku da na dosta mista postignete uspih, ono što vas u tom mož osujetit nisu objektivne priprike već snaga volje i vira u sopstvene mogućnosti. Koje realno nisu skromne.
Ljubav: Lišavate voljenu osobu prava da povrimeno bude u pravu, time dovodeći svesno ili nesvesno vezu u pitanje.
Zdravlje: Čest umor i malaksalost.

Poso: Kad se i trudite da drugima pridočite činjenice na osnovu koju ne minjate svoje planove, dobijate kontra argumente koji nisu uvik korektni. Moraćete naučit živit s tim.
Ljubav: Količina zabluda koje ste o voljenoj osobi stvorili mogla bi bit kobna u trenutku spoznaje šta je realnost.
Zdravlje: Visok pritisak.

Poso: Rišili vi ili ne na koju ćete stranu, bićete pod pritiskom da donesete odluku koja će vas ne samo motivisat da radite već i da pobedite iako vam nije uvik do takmičenja.
Ljubav: Talože se negativne emocije u vama a mišljenje da ćete time sačuvat vezu od brodoloma loša je procina.
Zdravlje: Bolovi u zglobovima.

Poso: Kreativnosti neće nedostajat u narednom periodu al neće bit dovoljno mogućnosti da to realizujete na način na koji bi volili. Na stranu ono što vam pričinjava zadovoljstvo a više energije usmirite na praktične uspihe.
Ljubav: Nervoza koja je prisutna u vezi neće vas pokolebati da voljenoj osobi priredite lipo iznenađenje.
Zdravlje: Nedostatak vitamina.

Poso: Zdravo ste opterećeni mišljenjima ljudi dok malo energije ulažete u izgrađivanje sebe. Krenite obratno od onog što vam je posto trend i usmirite energiju na korisne stvari.
Ljubav: Volili bi imat više povirenja u partnera al u poslidnje vrime komunikacija nije na nivou.
Zdravlje: Čuvajte se povrida u radu sa mašinama.

Poso: Vama je više bitno šta je moglo krenit loše od onog što možete sami uradit da loše bude sprečeno. U tome vam niko neće bit pritirani saveznik al neće ni bit nužde jer imate snage za to i sami.
Ljubav: Idealizovanjem partnera ne dobijate ljubav koju ste očekivali a gubite i kontakt sa stvarnim svitom.
Zdravlje: Neadekvatna ishrana nosi komplikacije.

T. K. M.

---

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

1.500 dinara

350 dinara

500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

KUD „Aleksandrovo” na obilužavanju sićanja
na Veliku narodnu skupštinu u Novom Sadu

Izvedena repriza pridstave „Zemlja naši pradidova”